ORATIONES NONNVLLORVM GRAECIAE PATRVM

E BIBLIOTHECA ACHILLIS STATII LVSITANI DEPROMPTAE

Eodem interprete.

GREGORIO. XIII.
PONT. MAX.

Achilles Statius Seruus Sal.

I Quid eſt animis hominum leuandis oblectandisq. oportunum maxime adcommodatumq., ea vero eſt ipſa pulcherrimarum rerum varietas, e qua non ſolum, qua delectamur, mira quaedam atq. elegans ſpecies exiſtit, ſed incredibilis quoq. voluptas capitur. Vides admirabilem hanc opificis Dei molitionem, terram, dico, mare, caelum; quanta porro ſummus haec artifex varietate diſtinxit, vel pinxit potius. Caelum ſole, luna, ſiderib. noctu, interdiu tamquam gemmis varie micat.

Mare

Mare ferum, nec vnius generis ferax, incredibili copia, cum animantium, tum animae quoq. rerum expertiū scatet. Terra vero adridens ipsa, quas mortalib., quā varias vndiq. vel sponte sua, vel colentib. grata, voluptates fundit. Namq. annū cum tempestatum varietas mutet, tempestas tamen suas quaeq. iucunditates habet. Maxime vero haec ipsa nunc, cum pubescētis anni iterum laeta facies minus gratae hiemis tam multiplici e florib. odorū, colorumq. suauitate taedium discutit, oculos pascit, animos recreat. Cuius ego temporis amoenitatem imitatus, ex vario librorum veterū genere, quorum habeo festiuam sane copiam, lucubrationes virorum auctoritate, doctrina, sanctitateq. praestantium, carptim quasi flosculos legi, quorum fasciculū, pretio-

sum

ſum magis, quam amplũ, tibi GREGORI Pontifex Maxime, quanta maxima poſſum animi alacritate, ac deuotione nunc offero, quo cum primis grata dulciq. ingeniorũ varietate, pie profecto atq. honeſte feſſum curis animum leues. Quod ſi, vt ſpero, meo hoc munuſculo conſequeris, pergam equidem hac ipſa te tot tantisq. diſtentum negotijs varietate ſaepe reficere. Vale.

Dat. Romae. Kal. Maiis. Anno Sal. CIↃ IↃ LXXVIII.

NILI ABBATIS ANTIQVISSIMI AC SANCTISSIMI VIRI EPISTVLAE TRES, VT SVNT IN VETERI LIBRO

Achillis Statij Lusitani.
Eodem interprete.

Nilus Theocli presbytero.

VEM saluum esse voluerit Deus, terrebit eum, varijs casibus iactabit eum, contristabit eum, ne quẽ illi efferendi sui locum, ac tempus relinquat. quemadmodum dulcis, peritissimusq. Sirach inter cetera, quae valde vtilia
Eccli. 30 composuit, atq. conscripsit, Qui, inquit, diligit filium suum, adsiduat illi flagella. Nos vero
2. *Cor.* 6. sincera fide supremi Dei filij omnino sumus, &
2. *Cor.* 4. castigamur, nec mortificamur; & deicimur, sed
Exod. 3. non perimus. Nec enim rubus olim ardens combustus est.

Idem Petro.

NOn umquam otioso esse animo licet, sed nec ab scripturarũ meditatione, nec ab orationibus, nec ab spiritualibus canticis, & inlustribus iustitiae operibus vacare; ne, dum nos ipsi negligimus, studium atq. ardorem caritatis per socordiam

cordiam amittamus. Nonnullorum, quos peccatorum suorum minime paenitet, corpora vexat, atq. exercet dominus, vt eorum malis, diligentiores paullo atq. intellegentiores, a peccatis se reuocent suis, ac corrigant, nec quamuis minimam in se culpam diutius haerere patiantur.

Idem Anastasio.

NOlis temptationibus statim eripi, sed aequo animo perfer, ac dura, quoad videlicet prouidens Christus velit, qui quae ad te pertinent, omnia sapienter ordinat. Vides, vt nec de prima, nec de secunda, nec de tertia, sed de quarta demum iam labsae noctis vigilia adfuit dominus ijs, quos tempestate, fluctu, ingentiq. metu probans exercebat. Coronas enim non nisi labor sudorq. contexunt. *Marci.6.*

Has Nili Abbatis summi viri Epistulas ad extremum reieceramus. Sed casu, an errore huc inciderunt tamen. Quas alienum locum occupare maluimus, quam mouere, ac nullas legi.

INDEX ORATIONVM,
quae hoc libello continentur.

S. PATRIS NOSTRI IOHAN. CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANtinopolitani, de instituenda secundum Deum vita Oratio, & dominicae orationis explanatio

Achille Statio Lusitano interprete.

OMNIS Scriptura diuinitus inspirata dum legitur, attentis animis adfert notitiam pietatis. Sed profecto euangeliorum sacrosancta descriptio longe praestantiorib. documentis excellit. Quae enim in his exstant eloquia, summi sunt regis oracula. Quamobrem horribile prorsus ijs, qui quae ab eo praecepta sunt, vere non obseruarint, impēdet supplicium. An si quis ciuiles magistratuum terrenorum leges transiluerit, necessarias omnino poenas luet, caelestis domini iussa detractans intolerādis cruciatib. non adficietur? Cum sit igitur parum attenti animi tantum periculum, ad ea, quae iam lecta sunt ex euangelio audienda, animos acriter intendamus. Quae sunt autem illa, quae, inquā, sunt? Angusta est, inquit, porta, & arta via, quae ducit ad vitam, & pauci inueniūt eam. Horum ego frequens auditor verborum, inanissimis in rebus hominum posita studia vehementer admiror. *Matt. 6.*

A Omnes

Omnes enim lata gradiuntur via. omnes rebus inhiant praesentibus, futurarum curam, cogitationemq. nullam suscipiunt. Siquidem corporis voluptates vsquequaq. consectantur, animas vero fame sinunt contabescere. Cumq. cotidie infinita prope vulnera accipiant, eorum, in quibus sunt, malorum sensum prorsus habent nullum. ijdem adfectis corporibus eos adeunt, qui mederi queant. hos domum remittunt conductos, & mercede onustos maxima. tolerantiam vero summam praestant, & curationem sustinent laboriosam, quo valetudinem consequantur corporis, adfectae vero animae omnino neglegentes expetendam in primis eius sanitatem contemnunt. Neq. vero eos latet, mortale corpus esse ipsum, quodq. facile corrumpatur, vernantium florum simillimum; sic enim, ut illi, marcescit, corrumpitur, emoritur; animam autem inmortalitate praeditam animalis ipsius creditum sibi clauum tenere. Quod enim est auriga currui, rector naui, fidibus musicus, idem huic esse terrestri vasculo, qui finxit illud, animã voluit. Haec habenas continet, haec moderatur clauum, eadẽ fides pulsat. quae cum scienter hoc fecerit, concentũ reddit undecumq. suauissimũ. Sin autẽ vel remiserit, vel praeter modum sonos intenderit, arte prorsus & harmonia deficitur. Huius ergo animae curã abiciunt multi mortales, totũ uitae tempus curandis inpendunt corporibus. Atq. hi quidẽ nauticũ. vitae genus amplectuntur, & cũ uentis fluctuq. pugnãtes dubia semper spe uitae mor

tem

rem secũ circumferunt. Namq. spes omnis salutis, exiguas admodũ in tabulas contulerunt. Illi uero studiose colendis agris insudant, boues iungunt, terrã proscindunt, nunc quidem sementẽ faciunt, & metunt, nunc uitem instituunt, & uindemiam faciunt. quibus omne tempus eiusmodi faciundo opere misere labitur. Alij mercaturam secuti, terra mariq. peregrinantur. solum alienum suo praeferunt, patriam, gentem, amicos, coniugẽ, liberos, haud magni caussa compendij deserunt. Sed quid attinet artes omnis colligere, quas in vsum corporis commentus est homo, quibus in artibus uersans perdius, & pernox, curandi illius omnem sibi rationem comparauit, animam uero esurientem, sitientem, arentem, squalentem, & innumerabilibus adfectam incommodis omnino contemnit? Atqui tanto sudore, ac labore mortale corpus a morte non uindicat, animam uero ipsam inmortalem una cum mortali corpore supplicijs addicit inmortalibus. Tantas igitur animis hominum ignorantiae offusas tenebras, ijsq. crassissimam insidentem nebulam uehementer dolens, equidẽ uellem dari mihi uocem eiusmodi, quae ab ultimis usq. totius orbis terrarum finibus exaudiri, & ad omnium, qui uiuunt, aures peruenire posset; ut & gemens, & vociferans Dauidicum illud summa contentione uocis ederem, Filij hominũ usquequo graui corde, utquid diligitis uanitatem, & quaeritis mendaciũ? Cum terrenis caelestia, cum aeternis temporalia, cum corruptibilibus incorruptibilia *Psal. 4.*

commutantes, quousq oculos clauditis, aures ob turatis, neq. diuinā uocem singulis inclamantem diebus auditis, Petite, & dabitur uobis, quaerite, & inuenietis, pulsate, & aperietur uobis. Omnis
Matt. 7.
autē, qui petit, accipit, & qui quaerit, inuenit, & pulsanti aperietur. Quia uero nonnulli infirmiores sunt, & ad temporalia ualde propensi, ac procliues, hiq. carnalibus dediti cogitationib. indulgent, ac pro suo genio, uiuendiq. ratione preces adhibent; propterea nostrum omnium communis dominus precandi nobis formā, rationemq. praecepit illis uerbis, Orantes autem, nolite multum loqui, sicut ethnici. putant enim, quod in multiloquio exaudientur. Multiloquium uocat eam, quae fit abundantia uerborum, inanem loquacitatē. Ergo loquacitatem prohibens dominus, significat accedentes ad se non debere caduca, & fluxa, non corporis postulare pulchritudinem, quam tempus consumit, ualetudo corrumpit, ac perdit, mors omnino delet. Est enim formae ipsius flos minime diuturnus, quem breuissima iuuētas extulit, uetustas temporis iam iamq. corrumpet. Siquis autem formae naturam, quibusq. reb. ea continetur, exquiret, ille uero tum magis hanc despuet; neq. enim est aliud forma, nisi pituita, sanguis, fluxio, cibiq. demum confecti fucus. hinc enim oculi, genae, nares, supercilia, labra, ac totum deniq. corpus inrigatur; quae si desinat inrigatio, et illa formae ipsius uenustas simul esse desierit. Neq. uero postulandum pecuniae uim, non opes, quae aquarum instar fluuialium

Matt. 6.

lium & adfluunt, & effluunt, nunc ad hunc quidem, nunc uero ad illum transeunt, ac possessorem facile fugiunt, & apud sui etiam amãtes haerere nesciunt. insidias uero multiplices habent, tinearum, furum, calumniatorum, incendiorum, naufragiorum, bellicarum incursionum, rebellãtium populorum, seruorum auidorum, & cum de litteris, ac chirographis uel tolluntur aliqua, uel isdem adduntur, uel per imitationem adfinguntur, quæq. multa alia auaros pro ipsorum cupiditate sequuntur incommoda. Non dominatus, ac dignitates postulandũ, quas permulta tristia, & per pessu grauia consequuntur, curarum tabes, atq. edacitas, iugis insomnia, inuidẽtium insidiae, inimicorum hostiles machinationes, compositis ad fraudem uerbis ueri occultatrix, ac subdola rhetorum argutia iudicib. ipsis fere suspecta, ac periculosa. Sunt, inquam, sunt multiloqui nõnulli, & uaniloqui, haec & his similia ab omnium Deo postulantes. Neq. uero quod medicorũ est, medicũ quisquã docet; sed quidquid ille adhibuerit in quantumuis difficili curatione, aequo animo sustinet. Neq. uectores rectori nauis tenendi claui rationem ullo modo praecipiunt, sed in foris ipsis, non in secunda modo nauigatione, sed in summo etiã periculo illius arte contenti sedent. Vni tantum Deo, qui quae cuiq. sint usui, dare adprime nouit, cedere, seq. ipsos nolũt permittere; quae perniciosa sunt, perinde ac si essent utilia, poscunt. Prorsus similes aegrotantibus, qui sibi a medico dari postulant non ea, quae se

Matt. 6. *Luc. 16.* *1. Tit. 10* *Matt. 6.*

A 3 morbo

morbo liberent, sed quae morbi caussam potius augeant. verum medicus laborantis preces non audit, immo uero si flentem illum, eiulantemq. uiderit, artis ipsius praeceptis obtemperabit potius, quam ut illius flectatur lacrimis. Atq. huius nos quidem, qui aegrotum non audijt, non inhumanitatem, sed humanitatem interpraetamur. etenim si aegrotanti morem gessisset, & eius indulsisset uoluptati, fecisset utiq. hostiliter; dum uero contendit, ac renititur, & illius repugnat libidini, misericordia in illũ atq. humanitate usus esse existimatur. Eodem prorsus modo nostrarũ medicus animarum non quae nobis fraudi postea futura sint, dare sustinet. neq. enim parentes ijs, quos amant, paruulis adhuc filiolis, uel gladios, uel ignitos carbones adduci possunt ut porrigant, quippe qui, quanto illis malo futurum sit quidquid dederint eiusmodi, non ignorãt. Nonnulli uero ad extremam prolapsi dementiam, nõ solum pulchritudinem, copias, potentatus, ceteraq. eius generis a Deo omnium postulant, sed & inimicis inprecantur suis, omniq. eos supplicio excruciari petunt, et quem sibi aequum, ac benignum exoptant, inimicis esse inmitem, atq. inhumanum uolunt. Quae nimirum prouidens dominus, ante compescit, ac reprimit, ac ne multũ loquamur iubet. Tum quae dicenda sint orantib. simul etiam omnem uirtutem breuiter, & accurate docet. Cuiusmodi uero ea sint, quisue sit eorũ sensus, ac ratio diligẽtissime exquiramus, & tamquam leges a Deo latas non dubitanter obseruemus.

mus. PATER NOSTER, QVI ES IN CAELIS. *Matth. 6.* O amoris abundantiam, o dignitatis excellentiā. Et quae tandem agēdis gratijs par sit oratio apud ipsum tot tantaq. nobis bona profundentem Deum? Tuae, meaeq. naturae indignitatem, amabo, tantisper inspice, dilectissime. scrutare cognationem tuam, terram, puluerem, lutum, laterem, cinerem. e terra enim ficti, in terra uitam degentes, in terram demum reicimur, ac reuertimur. Quae tu cogitans perculso animo inexplicabiles largae illius in nos diuinae bonitatis opes admirare, qui talem, ac tantum uocare patrem es iussus, terrenus caelestem, mortalis inmortalem, corruptibilis incorruptibilem, temporalis aeternum, hesternum ac nuperum lutum, ipsum, qui est ante saecula, Deum. Sed profecto non tu uocem eiusmodi frustra doceris mittere. nimirū, ut ad eam, quam lingua tua protulit, appellationem patris erubescens, eius imitari bonitatem discas. Estote, inquit alibi, similes patris uestri, qui in caelis *Matth. 5.* est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Vocare enim benignum ipsum Deum patrem nō potest, quisquis est inhumano, atq. efferato animo. namq. patris caelestis notas, ac signa bonitatis nō retinet, sed ferinam potius formam induit, atq. illa diuinae bonitatis excellētia degener excidit, iuxta illud beati Dauid, Homo cum in honore *Psal. 48* esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Etenim qui taurino more exultans cornu petit, ut iumētum

calce ferit, ut camelus iniuriae meminit,ut ursus uorat,ut lupus rapit,ut scorpius uerberat,subdole agit ut uulpes,adhinnit ad feminas instar equi mulierosus, qui possit hic dignam filio uocem mittere,ac parentem suum Deum uocare?Quem hunc igitur appellemus? beluam?at beluæ singulæ singulis horum uitijs insignes sunt, hic uero unus omnia ad se uitia cōtrahens, ut illae quoq. rationis sit expers ipsius. At quid dixi feram, qui sit ipse fera importunior,atq. inmanior? Etenim ferae quamuis suapte natura inmites, hominum tamen arte inductae saepe cicures fiunt,atq. mansuescunt. hic uero homo cum sit, illarum insita feritate suam ipse mansuetudinem commutans, quam demum caussam adferet, quod ingenium illud, quod sibi mite, ac mansuetum natura dederat,ad alienam prorsus feritatem transtulerit, & quod erat natura ferum,mite reddiderit, se uero mitem natura, ferum fecerit? Namq. leonem demulcens,ac mitigans ad homines adsuescere condocefecit,animum suum leone reddidit intractabiliorem. At in leone difficultates, & impedimenta duo sunt maxima,et quod est natura rationis expers brutum animal, & quod est ipsum ceterorum omnium atrocissimum,& tamen arte ac diuinitus data sapientia ferum animantis ingenium uictor domat. Atq. hic quidem ferarum domitor,& insitum natura, & suapte sponte atq. consilio susceptum mansuetudinis bonum perdit. leonem facit hominem,se ex homine factum leonem pro nihilo ducit. Illi quae supra naturam

tam sunt impartiens, sibi quae naturalia sunt, negat atq. inuidet. Qui tandem igitur hic, cum sit eiusmodi, appellare Deum parenté queat? Quisquis igitur in proximos benignus, ac mitis, qui nec in se peccantes ulciscitur, sed beneficio potius iniuriam pensat, ille uero Deum patrem quod uocat, reus non peragitur. Tu autem orationis vim, ac magisterium diligenter aduerte, vtq. mutui leges amoris alterutrum vt diligamus, ferat. Etenim amoris in adfectum inducens omnes, & tamquam inligans, atq. innectens, dici noluit, Pater mi, qui es in caelis, nimirum qui communem patrem nos habere docti sumus, fraternam quoq. inter nos esse beniuolentiam demonstremus. Deinde terram, ac terrena omnia relinquentes, ne ijs, quae infra posita sunt, inhiemus docet, sed fidei sumptis alis aëra transuolemus, caelum conscendamus, et quem vocamus patrem, quaerentes iussit dicere, PATER NOSTER, QVI ES IN CAELIS. non quasi in caelis tantum Deus sit, sed vt humi iacentes, ac volutatos ad caeli suspectũ ipsius excitet, vtq. caelestium bonorum pulchritudine collucens ipse cupiditatem nostram eo rapiat atq. cõuertat. Aliam deinde orationis partem addit dicens. SANCTIFICETVR NOMEN TVVM. Nequis vero insipienter existimet sanctitatem Deo aliquã adiunctã a nobis, ac tributã, eo quod dicimus, Sanctificetur nomẽ tuũ. est enim sanctus ipse, & vndiquaq. sanctus, ac sanctorum sanctissimus. hanc enim illi laudẽ nullo vmquã interruptã silentio magnis Seraphim concinunt clamori-

Esa. 6. clamoribus, Sanctus, Sanctus, Sanctus dominus
sabbaoth, plenum caelum, plena terra gloria
tua. Sed quemadmodum ij, qui regib. acclama-
tiones faciunt, reges eos, imperatoresq. nomi-
nant, non quo id quod habent eis tribuant, sed
vt quod habent, adprobantes laudent; ita nos
quoq. non quasi ei nulla insit, sanctitatem Deo
tribuimus illis verbis, SANCTIFICETVR NO-
MEN TVVM; sed eam, quae inest, laude adfici-
mus. pro eodem enim Sanctificetur, omnino
dixit, quod glorificetur. qua tamen ipsa voce eti-
am erudimur, virtuti vt conuenienter viuamus;
quam nostram in vitam inspicientes, atq. intuen-
tes homines patrem nostrũ, qui in caelis est, glo-
Matth. 5. rificent. sic enim alibi, Luceat lux vestra corã ho-
minibus, vt videant bona opera vestra, & glorifi-
cent patrem vestrum, qui in caelis est. Secundum
haec edocemur dicere, ADVENIAT REGNVM
TVVM. Namq. perturbationum corporaliũ op-
pressi tyrannide, & innumerabilib. temptationũ
impressionibus adpetiti, Dei ipsius egemus re-
Rom. 6. gno, ne videlicet peccatum regnet in mortali cor
pore nostro, vt oboediamus ei in concupiscentijs
eius, neq. exhibeamus membra nostra arma ini-
quitatis peccato, sed vt exhibeamus arma iusti-
tiae Deo. Militemus igitur rerum aeternarum re
gi. Ad haec docemur praesentẽ vitam non vsque-
quaq. caram habere, sed praesentia, vt praetere-
untia contemnere. ad ea vero, quae futura sunt,
vtpote stantia, ac permanentia, adspirare, regnũ
illud caeleste, aeternum, quaerere. nec saeculi hu-
ius

ius teneri nos patiamur voluptatib. non corporis elegantiam, non pecuniae magnitudinem, nō possessionum abundantiam, non gemmarum magnificentiam, non inmanes aedium substructiones, non dominatus, non imperia castrorum, non purpuram, non diadema, non exquisitas, & accurate conditas epulas, non delicias, neq. si quid est aliud, quod sensus nostros inducere, atq. inescare possit; verum multa his omnibus salute dicta, regnum Dei vnum identidem expetamus. hanc quoq. enim virtutem nos docuit, cum iussit dicere. FIAT VOLVNTAS TVA, SICVT IN CAELO, ET IN TERRA. Futurarū enim rerum amorem, & caelestis illius regni cupiditatem vbi indidit, facit vt illius percussi desiderio dicamus, FIAT VOLVNTAS TVA, SICVT IN CAELO ET IN TERRA. Da nobis, inquit, domine eius, quae in caelis agitur, vitae rationē sequi, vt quae vis ipse, velimus etiam ipsi. Opitulare animae nostrae laborantis proposito, & quae tua sunt, agere cupiētis, verum impeditae corporis infirmitate; conantib. currere, sed claudicare tamē coactis manum porrige. subuolantem animam caro deprimit, illa quidem velox it ad caelestia, haec autem ad terrestria grauis defertur. Adsit modo auxilium tuum, erunt possibilia, quae videntur nimis etiam inpossibilia, FIAT IGITVR VOLVNTAS TVA, SICVT IN CAELO ET IN TERRA. Quia vero terrae meminit, ijsq. qui e terra procreati sunt, in eaq. versantur, & corpus inde cōcretum gerunt, eiusdem quoq. generis cibo est opus, necessario subdidit,

ſubdidit. PANEM NOSTRVM SVBSTANTIALEM DA NOBIS HODIE. Panem iuſſit poſcere ſubſtantialem, non vitium, ſed victum, qui quod decedit corpori, ſuppleat, eamq. quã adfert inedia, mortẽ arceat. nõ inſtructas dapibus menſas, nõ ferculorũ miſſus varios, nõ in condiendo varia cocorum inuenta, non piſtorum artes, non vini miram fragrantiam, quaeq. alia palatum delectant, ventrem onerant, mentẽ caecant, quibusq. animo facile corpus inſultat, & quaſi equinũ pullum aliquem rectori reddit indocilem, ac refractariolum. Non haec vt poſcamus oratio docuit, ſed ſubſtãtialem panem, eum ſcilicet, qui in ipſius coaleſcens corporis naturã vertitur. atq. hunc quidem non diuturnum, ac multorum annorum
Matt. 6. peti voluit, ſed hodiernum tantũ. ait enim, Nolite ſolliciti eſſe in craſtinum. Quid autem diem craſtinum quiſquam curat, qui non ipſum diem craſtinum, non inquam, omnino videt, ſed laborem ſuſcipit, fructũ non percipit? In Deo igitur
Pſa. 135 fiduciam colloca, qui dat eſcã omni carni. Etenim qui tuum tibi corpus dedit, animam inſpirauit, teq. rationis particeps animal effecit, is ne
Matt. 5. te figmentum ſuũ neglegat, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos? Hoc tu igitur uno fretus, alimentum tãtum poſce diarium, illi craſtini curã relinque;
Pſal. 54 quod & beatus Dauid dixit, Iacta ſuper dominũ curam tuam, & ipſe te enutriet. Itaq. qui ſummã ſapientiam ſuperioribus verbis edocuiſſet, cum e genere inpoſſibilium eſſe intellegeret, homines
nos

nos mortali cinctos corpore,non errare, docuit etiam illud, ET DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA,SICVT ET NOS DIMITTIMVS DEBITORIBVS NOSTRIS. Quib.uerbis res omnino tris complectens agit. Namq. eos qui ad summum virtutis gradum peruenerunt, sentire de se mediocriter docet,neq. recte factis admodum cõfidere,sed trepidare, ac tremere praeteritorũ memores peccatorum.exemplo videlicet Pauli Apostoli,qui spectata iam diu virtute, totq. abũdans meritis,de se tamẽ ipse sic loquitur,Quoniã Christus venit in mundum ad saluandos peccatores, quor. primus ego sũ.Non fui,sed sum,dixit,eorũ quae fecisset, atq. admisisset, praesentem semper habere se memoriã significans. Eos igitur, qui in summo virtutis gradu consistunt,tutae humilitatis quaesito excogitatoq. praesidio communiuit; eos vero, qui post sancti baptismatis gratiã lapsi sunt, de salute vt desperent, non sinit, sed quid ab ipso animarum medico expetendũ sit,docet, medicinã scilicet remissionis; sic vero etiã beniuolentia erga homines atq. humanitate nos imbuit. Etenim mites nos,& placabiles esse vult ijs, qui ulli sint adfines culpae,& iniuriae nobis inlatae prorsus inmemores,quippe qui dãda alijs venia, nobis quoq. veniã dari voluit.in quo praeire nos, & humanitatis, ac veniae modũ a nobis primũ voluit existere. Namq.tantundẽ accipere nos ipsi poscimus,quantũ proximo largiti sumus; ac tanta quidẽ nos venia dignos ducimus, quantã quoq. debitoribus nostris ipsi dedimus.Sub haec I.Tim.I

iubemur praeterea dicere. ET NE NOS INDVCAS IN TEMPTATIONEM, SED LIBERA NOS A MALO, Siquidē multa diabuli opera, atq. astu grauia & molesta nobis accidunt, multa ab hominib. vel palam iniurijs, vel clam nobis insidiantibus. iam vero corpus ipsum contra animam non sine graui noxa nonnumquā insurgit, nonnumquam varie debilitatum atq. infirmū, dolores nobis atq. languores parit. Itaq. cū tam multa, tamq. varia nobis ingruāt mala, ab his quidē omnib. vt liberemur, a Deo omnium docemur petere. quo nimirū uindice tempestas omnis sedatur, euanescit. procella vertitur in tranquillum. malus ipse confusus, despectus, delusus, confutatusq. discedit sic, vt olim ab hominib. discessit ad porcos, quos in ipsos nihil nisi iussus audebat. Ergo qui nec in porcos quidquā potest, hominē in vigilia permanentē, animo stantem, intentū, diuino saeptum praesidio, ac regi praeeuntem suo tenere audeat, atq. opprimere? quo factum est, vt in extrema quoq. oratione posuerit regnum, potentiam, gloriam. QVONIAM (inquit) TVVM EST REGNVM, ET POTESTAS, ET GLORIA IN SAECVLA. AMEN. Haec, inquit, a te peto, qui regē te esse omnium scio, aeterno praeditū imperio, qui quae velis, potes omnia; qui gloria, quam nulla vis auferat, insigniris. Ac de his quidem omnibus omnes ei, qui nos tot dignatus bonis adfecit, gratias agamus. Cui omnis honor, gloria, atq. imperiū debetur, & conuenit, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, nunc & semper, in saecula saeculorum, Amen.

Matth. 8.

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI IOHAN. CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANtinopolitani, in Natalem Domini nostri IESV Christi diem Oratio.

Achille Statio Lusitano interprete.

DAVID idem rex, & propheta, quae legem continebat, arcam ab Allophylis venientem prospiciens cecinit, atq. saltauit. quo facto, & suam ipse laetitiam, & quo esset in Deum animo demonstrauit. Nos autem legis datorem ipsum e virgine tamquam ex arca promicantem intuẽtes hodierno die gaudebimus, exultabimus. Et quidem arca ipsa illa, quae legẽ seruabat, ijs, qui vel tantillũ in ea, quae scripta fuerant, peccassent, maledictum, ac supplicium inferebat; haec autẽ altera eum continet, qui legem implet, ac perficit, quiq. a maledicto legis nos redimit, omnes iustitia, vitaq. muneratur. Hunc igitur diẽ laeti, hanc salutemus celebritatem, vtpote bonis innumerabilib. plenũ, ac refertũ gaudium. Hodierno enim die qui videri nullo modo poterat, in carne visus est creaturae. hodierno die finium spes processit in mediũ. hodierno die rex, ijs, qui daemonũ tyrannide tenebantur oppressi, salutaris apparuit. hodierno die quo redimerentur, captiuis pretium venit. Venerunt opes egentib.

2. Reg. 6 · *Galat. 3.* · *Psal. 64.*

venit

Luc. 1. venit versantibus in tenebris lumē,errantibus via. Celebremus huiusmodi festū dilectissimi. obuenit enim seruis libertas,peccatoribus iustificatio, inmundis puritas, laborantibus medicina. Venit is,qui caecis videndi, surdis audiēdi vim tribuit.
Matt. 11 Venit claudis sanitas,paralyticis cursus datus,le-
Isa. 35. prosis mundatio,iacentibus surrectio, fessis quies. Venit esurientibus saturitas, lugentibus hilaritas, insipientibus sapientia, mortuis ad vitā reditus. Glorificemus nostra caussa venientem Deum. Venit enim is,qui diabulū praefocauit, mortem iugulauit,infernum spoliauit,ac diripuit,interitum,corruptionemq. deleuit. Venit is,qui vitam praestat aeternam, inmortalitatem donat,incorruptionis veste nos induit,stola gloriae circūdat. Venit gloriatio iustorum. venit omnis gau-
Ephes. 2. dium creaturae,diffidentiū inter seq. conflictan-
1.*Tim.* 1. tium pax. Venit Dei,& hominum mediator. Venit omnis vitae moderator, ac rector. Venit nostrae vetustatis instaurator. Venit effrenati oris,& obtrectantiū linguarum refrenator. Venit is,qui homines Angelis aemulos, Deiq. filios facit, regnum caelorum omnib. donat. Quamobrem in terris hodie potestates angelicae choros ducunt
Luc. 2. canentes,Gloria in excelsis,& in terra pax, in hominibus beneplacitum. Etenim rem miram, stupore dignam,quamq. abstracto a corpore animo percitus admirere, viderunt omnium dominum serui forma circumdatum.Eum,qui caelo fulgurat,qui parentum in vuluis infantes omnes alios informat,& instituit,infantem viderūt. Eum,qui olim

olim finxit Adam, viderunt infirmitatis nostrae consortem, ac participem, quo videlicet Adam malis eriperet. Magnum prorsus, & incredibile mysterium in Bethlehem patratum viderunt. lactantem matrem filiolum, non ipsis nuptijs matrem factam puellam, salua eandem atq. incolumi virginitate peperisse viderunt, matrem quidē ipsam, sed maritalis thalami prorsus ignaram. Noua, mira, inopinata viderunt, nulla semente spicam, vuam nullo satu, nullo patre editum filium. Quid dicam? quomodo dicam? qui quae supra narrationem sunt, enarrabo? Matre est ipsa maior natu filius. immo vero matris suae est opifex filius. Est enim Dei generatio duplex. altera prorsus ineffabilis, fanda altera, sed quae dicentium linguas inflammat, & inlustrat. altera prior saeculis omnib. altera posteriorum temporum. ex Deo altera, e virgine altera, & hac vna tantum matre. nulla matre supra, nullo infra natus patre. non illic matris, non hic ad sui generationem indigens patris. supra contremiscunt Angeli, mortales infra contemnunt. supra thronus eius Seraphim sunt, infra praesaepe, & spelunca eius domicilium sunt. inexplicabili gloria supra circumdatur, infra pannis inuoluitur. supra Seraphim eum aduersa nequeunt intueri, infra meretrix aduoluta pedib. eius adfunditur. supra vel a potestatib. ipsis caelestib. adiri nequit, infra cum publicanis etiam discumbit. supra rex est ipse regnantium, infra egens ac pauper sic, vt caput vbi reclinet suum, non habeat. supra mundi totius iudex, atq. arbiter,

Gen. 1. *Isa. 53.* *Isa. 6.* *Luc. 7.* *Matt. 9.* *Matt. 8.* *Luc. 9.*

Matt.27 arbiter,infra insons,& innocẽs,a Pilato tamen iudicatur. Quae profecto omnia pro sua humani generis sollicitudine,curaq. singulari gessit. Atqui cum vel maxime nos impie egissemus,cumq. grauissimis peccatis grauissimas etiã poenas deberemus,tum vel maxime illius benignitatẽ experti sumus. Quam enim creaturam Deum non fecimus? quẽ non coluimus,& adorauimus daemonum? quid impietatis nefariae suscipere non ausi sumus?quiduis aliud potius,quam vnum,ac verum Deum Dei nomine dignati. terrã, solem, astra,lunam,ligna, lapides, stirpes, pecudum genus omne. quin & voluptatem ipsam,caedẽ, concupiscentiam,furtum,adulterium, nihil interim sapientes,ac cogitantes,diuinis honorib. adfecimus.Diabolicis enim artibus effectum est, vt turpissimum quemq. nostrorum adfectuũ proni veneraremur,prorsus vt inmunditiam vltro, ac scelus adgredi videremur. Verum ne sic quidem bonus dominus,cum essemus eiusmodi,nos ipse ne
Rom.5. glexit. Sed vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia ; vicit eius larga, & copiosa bonitas iniquitatem nostrã,qui magna adductus misericordia,medicus ipse ad nos descẽdit caelitus, suamq. ipse diuinitatẽ quasi mortali vasculo condens,ac contegens, nostra ipsorum adsumpta natura,sic videlicet hominum salutem operatus effecit,extincta morte, soluto,& abrogato maledicto, impietate pulsa, diabulo reuincto,daemonũ copijs in fugam conuersis,nobis,qui versabamur
Luc.1. in tenebris, inluminatis, insita veritatis cognitio

ne

ne, caelesti viuendi ratione demonstrata, totaq. demum hominū vita constituta. Ob haec igitur omnia tripudiemus,& exultemus, redēptore, ac rege nostro nobis adfulgente. propter haec, inquam, omnia festum, atq. hilarē agamus hodiernum diem, pauidi ac trepidi hanc ad diuinā accedamus mensam, hanc ad mysteriorum celebrationem adeamus. Nec enim nescitis abundare eam igne spiritali, non eo, qui cernatur oculis; vtq. aquae vi, naturaq. scatentes fontes manant, sic mensa haec quoq. ineffabili quadam flamma praedita est. Ne tu igitur accesseris habens stipulam, ligna, fenum. ne videlicet augeas incendiū, ipsamq. communicantem animam inflammes. accede porro pretiosos habens lapides, aurum, has ipsas res probiores vt efficias, vt inde quasi multa auctus mercede discedas. Inimicum habet quis, & ab eo grauiter laesus est, inimicitias ponat, vincat animum, & ira grauem ac tumentem comprimat; nequis intus motus, nequis tumultus, nequa sit perturbatio. Quippe regem communicando excipies, rege vero animam tuam inscendēte, adsit summa tranquillitas, summa quies, &, vt decet, sit alta pax rebus, ac sensibus tuis. Sed grauius laesus es, quā vt iram possis deponere. tu vero sic te laedis ipsum grauius. Neq. enim talis vmquā in te fuerit inimicus tuus, quam tumuis iniurius, quam tute in temetipsum scilicet; siquidem reconciliari nolis, Deiq. leges eo facto conculces, ac proteras. laesit te quidem ille; an tu propterea Deū laedes? Namq. iniuriae auctori si

1 Cor 3.

recōciliari neges,nō tā ad illius hoc vindictā pertinet,quam ad Dei ipsius,qui haec sanxit legibus, iniuriam.Tu vero conseruum tuum ne spectaueris,nec eius, quam intulerit iniuriae magnitudinem,sed ipsum Deum,cuius timorem animo incutiens tuo,illud cogita, te, quo maiorē tibi vim attuleris tam multa expertus mala, iniurioso homini reconciliari cum cogeris, eo plus honoris, ac praemij ab ipso,qui sic iussit, ac voluit, consecuturum Deo. Quemadmodum enim hic illum honore dignū ducis, sic te illic ipse gloria dignū ducet,tali tuae oboedientiae multo plura reddēs praemia. Conlaudemus igitur, dilectissimi, pro viribus nostrorū bonorū auctorem Deum,nosq. rectefactis, ac meritis ornemus omnes. Magorū
Matt. 2. exemplo regi gloriae dona feramus omnes, ne vel barbaris deteriores simus. Nos,inquam,in fide educati incorruptam pro auro feramus fidē, dogmatum veritatem. etenim illi quoq. tamquā regem illum obseruantes, aurum tulerunt. Tus ijdem diuinae illius naturae indicem tulerunt; feramus ipsi pro ture vitam suaueolentem, Deo gratam,ac probatam. Tulerunt illi myrrhā,eam, quam pro nobis oppetijt, innuentes mortem domini;feramus ipsi peccato renuntiantium membrorum nostrorum mortificationem. Illi ab Angelo moniti aliam institerunt viam,Herodem fefellerunt.nos domino Angelorum duce peccatorum vitantes contagia, caelestem ad Deum insistamus viam,in Christo Iesu domino nostro,cui gloria, & imperiū cū patre, & spiritu sancto,nūc, & semper, & in saecula saeculorum.Amen.

S.PA-

S. PATRIS NOSTRI

IOHAN. CHRYSOSTOMI

ARCHIEPISCOPI CONstantinopolitani, in sancta Theophania, Oratio.

Achille Statio Lusitano interprete.

OCVMENTORVM Euangelicorum fons expositos ac patentes riuos habet. quo e fonte quisquis sitibũdus bibit, viuificatur spiritu. haurit enim legem praeceptorum, quamlibet vini superãtem laetitiam. quippe quae mentem, non ventrem exhilarat. spiritualium enim praeceptorum dulcedo non vllam animis adfert satietatem. impiorum vero sensus, & cogitata ad pietatem conuertit. Audisti modo in euangelio Baptistam Iohannem, concurrente ad se baptismi caussa Iudaeorũ multitudine, clãmantem, Ego quidẽ baptizo vos in aqua in paenitentiam, qui autẽ post me venit, fortior me est, cuius non sufficio portare calciamenta. Ecquae tandem ferebat dominus calciamenta tam grauia, quia dixit, non sufficio calciamenta portare? Verum hoc loco calciamenta dixit ipsa dispensationis mysteria. calciamẽta enim dicit incarnationẽ. Cuius rei testis est dominus ipse per prophetam clamans. In Idumaeam extendam calciamentum meum. Qua de caussa scabelli etiam nomine intellegitur incarnatio domini, vtpote visa in terris, & cum hominib. conuersata,

Matt. 3. *Mar. 1.* *Luc. 3.* *Ioh. 1.*

Psal. 59.

Baruc. 3

sata,& fines terrae complexa. quemadmodū propheta vtrumq. adhibens, rei futurae speciē proponebat,& inclamabat verbis illis, Exaltate dominum Deum vestrum, & adorate scabellū pedum
Psal 98.
Matt. 3.
eius, quoniam sanctus est. Ego quidem baptizo vos in paenitentiam, qui autē post me venit, fortior me est, cuius non sufficio calciamēta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu & igni. cuius ventilabrum in manu eius,& emundabit areā suam, & triticum quidem colliget in horreum, paleam vero comburet igni inextinguibili. Haec nuntianti Iohanni, ac se fortiorem dominum venire quasi tuba clangenti, reclamabant ab eo baptizatae turbae. Te ne quisquam est, o propheta, fortior? Quid hanc in te calumniam adhibes? Tu magni Zachariae pontificis filius. idem hominib. expetitus ac desideratus, feris terribilis. Te ne quemquam esse fortiorē? Quid imaginosi hoc est, quid ve fingis, atq. animo cōcipis? quid loqueris? Profecto te nemo quisquam fortior. Tu promissionis filius. tu Gabrielis indicio demonstratus. tu ipso in altari cognitus. tu in oblatione incensi ostensus. tu Iohannes, quod interpretatur, Dei gratia. Quid te igitur ipsum calumniaris? Non est te quisquam fortior. At Iohannes, vtpote seruus, domini sibi dignitatem non adrogans, contradicenti multitudini reclamabat. Vos quod nescitis, id loquimini, ego vero id quod scio, testificor. Venit me fortior, per quē ipse, non per me ille. ego e sterili, ille e virgine. ego miles, ille imperator. ego praecursor, ille caelo decursor. ego spiritum
mutuatus

mutuatus accepi. dat ille vitam rebus omnibus. Ego paenitentiae, ille adoptionis in filios dator. *Gal. 4.* Ego baptizo vos in aqua, tamquam vasa peccatorum sordib. inquinata praemundans. ille venies sacramentum infundet gratiae. Ille vos baptizabit in spiritu sancto & igni, non vstore illo igni, sed inluminatore. Ego monitoris linguam exerceo. ille iusti iudicis ventilabrũ gerit, iustos quasi tempestiuum frumentum in horrea conditurus, peccatores autem, vel minime paenitentes tamquam stipulam comburendos igni tradet inextinguibili. Qui autem post me venit, fortior me est. Haec atq. his similia Iohanne inclamante, turbae ab eo baptizatae conquierunt, aliae alijs inter se iactantes, ac dicentes, Duremus iturae regalis põpae spectatores. verbis enim terribilib. onerauit auris nostras Iohannes. Haec inter praestolantib. turbis, & mundanam aliquam speciem ac pompam exspectantibus, non eam, qua procedere, spectariq. solet Deus, spiritalem beneficentiam, En tibi dominus, qua humanitas eius oculis cernebatur, solus, abiectus, simplici veste, & tamquam vnus e vulgo hominum ad Iordanis ripã propius accedens, caput Iohanni baptismi caussa submisit. Tum vero Dei ac domini vilem speciem conspicatus Iohannes, non animo consistere, dubitare, ac vehementer commoueri. fugae locum circumquaq. aspiciens, quo tamen aufugeret, cũ maxime vellet, non reperiebat. atq. idem nihil videns, cum teneretur tamen, identidẽ clamabat. Quemadmodũ audisti modo, ego a te baptizari *Matt. 3.*
debeo,

debeo,& tu uenis ad me?Quid agis domine?quid me turbis necandum prodis?Ego enim de te magnifice praedicaui,cum dixi ſpiritū,ventilabrum, ignem.tu vero tamquā vilis, & hoſpes, aduenaq. veniſti. Quā rem agis Domine?ſupra regis filius, infra regis item filius,nuſquā tamen ſcaeptrū regium.Oſtenta vero gloriam tuam. quid enim ſo
Eſa. 6. lus humilisq. veniſti?Vbi tuus ille Angelorum cuneus?vbi illi Archangelorum ordines?vbi Cherubim ſexaliferum miniſteriū?vbi ventilabrum? vbi
Exo.34. ignis?vbi ſpiritus tuus? Moyſen tu clarificaſti nubem adponens lucidā. os eius gloria prorſus Angelica colluſtraſti. Seruū tanta gloria adfeciſti, & tu dominus priuato vulgariq. ades ſchemate?Suſtolle.tu enim omnium caput es caelo terraq. ſublimius. Suſtolle domine, & quemadmodum te praebuiſti humilē,ſic te quoq. magnū & admirabilem praebe.Eos,qui adſunt,atq.in his primum me baptiza.Quid enim nihil habens ſordium baptizari vis?Nec ſi maxime baptizare velim,Iordanes ferat. etenim te conditorem nouit omnium. Haerent aquae.Iordanes curſum non promouet. rerum ordini renuntiat. Ergo te elementa nouerunt,ipſe non agnoſcā?Sin baptizari omnino vis, tu temetipſum baptiza, atq. ego quidem manus vltra non porrigam,quae ſuas ipſae compages neſciunt.torpent,contrahuntur,& quod minime didicerunt,exercere nō valent.Egò debeo a te baptizari,& tu venis ad me?Qui ſis enim ſcio. tu te mihi notū eſſe nouiſti.Quid me celas intuentem te? vel etiā tum,cum matris vtero continebar,fallens
naturae

naturae leges, & quia nondũ maturũ erat, exitũ e ventre non inueniens, intuebar tantummodo te, quẽ mater vtero sanctissima gestabat. Noui enim tunc ego te. cumq. fandi impos essem, parentis os meae ciens ipse per eam clamaui scilicet, Vnde mihi, vt ad me veniat mater domini? Nihil illic cũ fefellerim, hic celauero? Ego debeo a te baptizari, & tu venis ad me? Verum ad haec dominus. Sine modo. sic enim oportet implere omnem iustitiã. sine modo. quid enim dicas nescis, ego quã rem agam scio. Diuinitatis meae gloriã palam fieri vis, idq. antequã tempus ferat. Cuncta vero bona in tempore suo. Tu quidẽ vera praedicas, non credit autem eorum, qui adsunt, Iudaeorũ genus. Non tu illos genimina viperarũ dixisti? Quid his igitur reuelari me vis? non est huius hoc temporis. nec enim tuum de me testimoniũ accipiunt, teq. qui mihi praecursor es, habent suspectũ. sine; maius omnino testimoniũ accipies. sine, inquã, modo. sic enim oportet implere omnem iustitiã. At Iohannes, Qui sic, inquit, domine? Dominus autẽ, qui sic, ait, quaeris? Sicut circumcisus sum, etiã baptizor. circumcisus sum, legẽ vt implerem; baptizor, gratiã vt confirmem. Namq. si partem expleuero, partem omisero, mancũ omnino testimoniũ reliquero. Me vero omnia oportet implere, vt paulo post scribatur illud, Plenitudo legis Christus ad iustitiam omni credenti. Sine modo, sic enim oportet nos implere omnem iustitiam. Sine Iohannes. me oportet implere omnia. Sine aquarum sanctificari naturam. ac nisi a te baptizet

Luc. 1.

Luc. 3.

Rom. 10.

zer ipse,a paupere sacerdote rex se baptizari nol-
Matt. 3. let. Sine modo. sine ex alto clamet spiritus, Hic
Matt. 13 est filius meus dilectus.ne me fabri filium dicti-
tare incipiant homines,agnoscant autẽ caelestem
patrem meum. Sine modo,sic enim oportet nos
implere omnem iustitiam.sine Iohannes,nec ipsi
1.*Co*.15 Adam opponere. Sum enim ipse Adam secũdus,
delictorum illius portans sordes. Ac nisi bapti-
zer ipse,ille qui mundabitur?propterea enim tri-
ginta baptizor annos natus,& illius aetatem,qua
creatus est,successor excipio, res vt illo compro-
Psal.28. bentur meae.Sine modo impleatur illud, Vox do
mini super aquas.Tum vero horribilis species o-
biecta est oculis. caput domini Iohannes tangit
timens ac tremens.Ex alto frequentes,quod age-
batur caelo discedente spectabãt Angeli.Spiritus
vero gratia columbae specie ad domini sese ca-
put adplicans, manum Iohannis regens admoue
bat. Adstabat autem multitudo magis magisq.
Matt.21 dubitantium,& illud,Quis est hic? magna admi-
ratione dicentium. Hic vero pater turbis respon
dens ait, Quid est quod inter vos anxie quaeri-
Matt. 3. tis?Hic est filius meus dilectus,in quo mihi bene
& 17. complacui.ipsum audite. In filium amorem in-
Marc. 1. creatum clara voce testatur, vt qualis in creatu-
Luc. 3. ram sit ipse intellegamus, qui talem filium pro
seruis talib.tradidit,pro inuisis scilicet atq. odio-
sis desideratum, pro inglorijs atq. obscuris glo-
riosum.quoniã ipsum decet gloria,honor, & im-
perium vna cum filio vnigenito,& spiritu sancto,
nunc,& semper,& in saecula, Amen.

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI IOHAN. CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, *de Dauid Propheta, Oratio.*

Achille Statio Lusitano interprete.

N vobis hodierno die lectus, & auditus est beatus Dauid, idem suauissimi carminis egregius modulator atq. artifex, & continentiae magister. Namq. spiritalem lyram illam suam ad psalmorũ cantus citans, aures quidem extrinsecus mulcet, adficitq., sensus vero animi ipsius omni intus continentia mirabiliter excolit atq. componit. Quamobrem spiritus sancti gratia diuinitus illud instituit, vt omnium fere Christianorum nemo non Dauid ipsum cottidie caneret, vt exhilaratis animis simul etiam proficeret. Illud vero saepe sum ipse admiratus, mecumq. etiam atq. etiam cogitans, longe abij, atq. excessi, reputans videlicet, identidemq. hoc dicens, quid praeter ceteras omnes tũ veteris, tum noui testamenti scripturas vnum Dauid omnes amant, in ore habent, meditantur. Moses legislator insignis os ad os, idest, Deum coram intuens ipse, quiq. nobis quaecumq. creata sunt, altissimo a principio repetens explicauit, ipsum creatorem praedicans dixit, In principio creauit Deus caelũ *Gen. 1.*
& terram;

&terrã. Atq. hic quidem eius liber, & maximus est,& omni sapientia refertissimus;eum tamen librum per omnis ecclesias vix semel,aut iterum singulis hebdomadis replicamus. Veteris,inquis, testamenti liber est. Quid de ipsorum euangeliorum lectione dices? Vbi praesentis iam Christi
Luc. 7. miracula praedicantur,versaturq. inter homines
Ioh. 11. Deus,mors verbo tantum depellitur,daemones
Matt. 8. iussu modo fugantur,leprosi verbo solo mundan
Marc. 5. tur,caeci nati luto curãtur,quinque hominũ mil
Luc. 8. lia desertis in locis non amplius quinq. pascun-
Matt. 8. tur panib. latro in paradisum introducitur, mere
Marc. 1. trix vero sideribus etiam fit ipsis purior. Iordanis
Ioh. 9. vndae sanctificãdis animis nostris sanctificantur,
Matt. 14 vnigenitus Deus a patre caelitus praedicatur.vbi
Luc. 23. nostram ipsorum vitam Christus innouans,& ad
Matt. 3. salutem genus hominum vocans atq.informans,
Matt. 5. clamat, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorũ est regnum caelorum. beati mites, beati qui esuriunt,& sitiunt iustitiam,quoniam ipsi saturabuntur.Et tamen eius ipsius leges ac praecepta semel tantum,aut iterum per hebdomadam legimus. Sed dices forte,coronas,atq.ornamenta regia cottidie vulgari non debere. Quid Paullus Christi orator, orbis terrarum piscator? qui xiiij. tantũ epistulis, tamquam retib. quibusdam spiritalib. orbem terrarum vniuersum ad salutem inclusit.
2.Co.12 in tertiũ caelum, ac rursus in paradisum raptus. cui visa sunt mysteria regni Dei, quae nõ licet homini loqui. Atqui hunc bis tantum in hebdomada legimus; & eius quidem epistulam minime pro-

me pronuntiamus ipsi, sed ad eius lectionem intentis animis atq. aurib. auditione sola fruimur. Ecquid autẽ ego de beato Dauid queam dicere, quem spiritus sancti gratia singulis diebus ac noctib. decantari instituit? Hunc enim omnes vnguenti loco ferunt in ore. In ecclesiae peruigilijs idem primus, medius postremus Dauid. In mortuorum * tabernaculis funebri pompa deducendis, efferendisq. idem primus, medius, postremus Dauid. Fiunt in virginum domib. texta, ac vestes, idem primus, medius, postremus Dauid. O mira, noua, inopinata. Multitudo imperita, quae litteras numquã didicit, totum Dauid edidicit, totũ expromit. Neq. vero in triuijs tantum, atq. ecclesijs, omni tempore, atq. in omnis aetatis hominib. clarus & inlustris effulget hic vnus, sed in agris etiam, locisq. desertis, atq. in terra, vt ait ille, domibus negata, incredibili studio spiritales hominum choreas ciet, ac tripudia. In monasterijs apud choros sanctorum angelicorum ordinum idem primus, medius, postremus Dauid. In asceterijs apud virginum greges Mariam imitantium, idem primus, medius, postremus Dauid. Apud eos, qui desertis in locis crucifixi mũdo, Dei consuetudine, & colloquio perfruuntur, idem primus, medius, postremus Dauid. Et cum mortales omnes noctu naturalis somni tamquam tyrannide depressi iaceant, solus exsurgit Dauid, Deiq. famulos secum angelicos ad concentus, ac laudes excitat, terram esse caelum iubet, homines Angelos facit, omniaq. mirifice exornans

** Tabernacula vocat ipsa corpora, Scripturarum more atq. usu.*

Gal. 5. & 6.

1.*Cor*.9. exornans, omnib. fit ipse omnia, ac per omnia vitam nobis instituit Angelicã. Seniorib. cauet, pec-
Ps. 106. catores ad paenitentiam vocans ait, Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in saecula misericordia eius. Iam vero bene se gerentib. etiam
Psal.24. cauens dicit, Delicta iuuentutis meae, & ignorantias meas ne memineris. At beneficio adfectos
Ps. 115. ad gratiarum actionem inpellens, ait, Quid retribuam domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Eos autem, qui saepe labuntur, adhortans di-
Ps. 124. cit, Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit? quia a te misericordia est. Eos vero, qui misericordiam quaerunt, & a Deo pe-
Psal.50. tunt, sic docet, Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiã tuam. Ad sacerdotiũ vocatis
Psal 50. cauens etiam dicit, Ne proicias me a facie tua. In ius vocatos instruit verbis illis, Redime me Deus
Ps. 118. a calumnia hominum. At eos, qui inimicorum insidias atq. imperũ perhorrescunt, instituens ait,
Psal. 91. Quoniã ecce inimici tui domine, quoniã ecce ini-
Sic visũ mici tui peribunt, & dispergentur omnes qui ope-
est hunc rantur iniquitatem, & exaltabitur sicut vnicornis
supplere cornu meũ, & senectus mea in misericordia vbe-
locũ nãq. ri, & despexit oculus meus inimicos meos, & ab
in graeco insurgentib. in me malignãtib. audiet auris mea.
exẽplari Qui vero sustinuerunt, ac beneficio demum ad-
eadẽ eius- fecti sunt, gratias agere sic hortatur, Expectans
dẽ psalmi expectaui dominum, & intendit mihi, & exaudi-
uerba ite- uit deprecationem meam. O admirandam, o ma-
rabantur. gnam omnino citharam, quae animos hominũ
Psal. 39. vbiq. terrarũ tamquam fides quasdam vnam eandem q.

demq. in laudem concitat. Hic igitur tantus ac talis animorum incentor atq. exornator, & omni prorsus laude maior, quiq. in terris Angelorũ vitam instituit, & caelestiũ ipsorum superne adplausib. atq. adclamationib. vndiq. cingebatur, qui tandem in peccatorum capita duo labi potuit? peccatorum enim capita sunt, Non occides, *Deut. 5.* Non moechaberis. Atqui in haec ille capita permissus est cadere. Quo factũ est, vt haec cum animo meo saepius reputans, cogitatione saepe equi dem excesserim. Et quemadmodum nauis aliqua in mari sine gubernatore huc atq. illuc inpulsa fluctib. agitatur, sic cogitationũ earum quasi quidã aestus, fluctusq. maximi saepe commoti sunt, dũ videlicet animo voluens illud, etiam atq. etiã itero, qui potuit tot tantisq. virtutis bonis vir ornatissimus, idẽ rex, & propheta, & Christi seruus, & pater, natura seruus, pater secundũ carnem, Li *Matt. 1.* ber enim generationis IESV Christi, filij Dauid. virtutib. potius, quam diadematis exornatus, humilitate magis, quam purpura circumfusus, vtpote qui diceret, Domine non est exaltatũ *Ps. 130.* cor meum, neq. elati sunt oculi mei, neq. ambulaui in magnis, nec in mirabilib. super me. si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animã meam, sicut ablactatus. Qui tolerantiae terminis, tamquam metae, coronam demum inponens dicit, Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas *Psal. 7.* in manibus meis, si reddidi retribuentib. mihi mala. Idem non superbiam modo pellens, ac vitans, sed superbos quoq. auersatus aiebat, Si ha- *Ps. 110.*
bitauit

bitauit in medio domus meae qui facit superbiā, qui loquitur iniqua, nō direxit in conspectu oculorum meorum. Qui confidenter de se etiam di-
Psal. 16 xit, Probasti me, & non est inuenta in me iniqui-
& 138. tas. Quid autem haec dico? quid eius de se ipso testimonijs vtor? Saepe enim a quibusdam dici audio, qui sibi ipsi testimoniū tribuat, testem hunc fide dignum non esse. alter illius rectefacta testetur, alter merita coronasq. commemoret. vitae ipsius alter adhibendus est testis, vt eius maxime testimonio fides habeatur. Ecquem autē grauio-
Psal. 88. rem Deo testem adhibeas? Inueni, inquit, Dauid, filiū Iessae, virum iustum secundum cor meum. Quid hoc firmius testimonio? quid hac voce grauius? & quomodo hic tot rectefactorū abundans laudibus, tot virtutū ornatus insignibus, & secundum Dei ipsius cor esse testimonio inlustris, quomodo in illa duo peccatorum capita prolabi po-
Deut. 5. tuit, Non occides, Non moechaberis? Occisor ta-
2 *Reg.* 11 men, & moechus propheta Dei. hic enim nobis hodie lectus est locus. Nihil incuso prophetam, sed vestrae interim vitae consulo, vt recte quidē agens saepius, tibi tamen ipse caueas, ne conruas
1. *Cor* 10 scilicet, ait enim Apostolus. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Quamobrē etiam ipsemet Da-
Psal. 56. uid illud adsidue repetens iterabat, In finem ne
57 & 58 disperdas. Illud quoq. sanctissimi uiri est, Et vsq.
Psal. 70. in senectutem, & senium, Deus meus, ne derelinquas me. Quid igitur tantū in facinus prolapsus est? ob caussas nimirum tris. quas, inquis, caussas? Ego vero iamiamq. expediam, tu interim docilē

te mihi

te mihi,ac magno opere attentũ praebe.Primum iustis in suo cuiq. viuendi genere atq. instituto, vt caueat, siue ascetis, siue eremitis. Multa, inquis,recte feci,multis omnino virtutib. excultus, atq. ornatus sum. Ieiuno, pernocto, oro, fleo, saccum circumfero, corpus meum varie macerans,atq. exercens contabefeci,nihil iam amplius diabuli impetum,adsultusq. pertimesco.reliquum est,vt pro eo ac merui, doner corona. Ne vero erra, o homo, ne ve animo extollere. nec enim Dauid ipso quidquã praestitisti amplius.quid enim dicat,audi. Genua mea infirmata sunt a ieiunio,& caro mea inmutata est propter oleum.Et idem rursus,Ego vero cum molesti essent mihi,induebar cilicio, & humiliabã in ieiunio animam meam. De vigilia vero quid idem dicat, attende, Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustitiae tuae. De lacrimis vero suis, idẽ,Laboraui in gemitu meo,lauabo per singulas noctes lectum meum,lacrimis meis stratum meũ rigabo. De corporis autem sui maceratione sic idem dicit.Quoniam cinerem tamquam panem manducabam,& poculum meum cum fletu miscebam. Quis autem haec loquitur? propheta. Audi uero de eodem rursus testimonium Dei, Inueni Dauid filium Iesse, virum secundum cor meum.Et tamẽ hic tot tantisq. rectefactis, ac laudib. adfluens, in eiusmodi inductus est errores. Noli igitur confidere,sed caue,dicto audiẽs Apostoli, Qui se existimat stare,videat ne cadat.Caussam dixi primam,nunc secundam accipe. Ne uidelicet

Ps. 108.
Psal. 34
Ps. 118.
Psal. 6.
Ps. 101.
Ps. 188.
1.*Cor.* 10

delicet desperent peccatores. immo vero, cottidie siquis peccarit, etiam confiteatur cottidie. milliens peccauit, milliens confiteatur. nihil est enim desperatione deterius. Etenim qui post peccatum desperat, curationẽ non admittit. An ignoras medicos, ubi de cuiusquam salute semel desperarint, non vltra medicinam adhibere, sed illud potius dicere, da quidquid collibitum est aegroto, da quidquid adpetiuerit, nec enim morbus amplius curationem recipit. vicit nimirum artem, atq. omnem medendi rationem, vitium, ac vis morbi. Haec illi, nihil posthac aegrotum prohibentes, solent dicere. Sin aliqua sanitatis spes ostenditur, omnia experiuntur, temptant, adhibent pharmaca, quae facere ad salutem putant. Talis omnino est is, qui post peccatũ veniae spẽ prorsus abiecit. siquidem longe maiora in mala praeceps abit. Quamobrem si tecum ipse cogitaris, summorum etiam malorum, caedis inquam, atq. adulterij in propheta remedium salutare, & curationem extitisse, idem si milliens pecces, confessionis quoq. remedio consequere. Quod ita velim accipias, atq. interpretere, non quo me auctore atq. hortatore peccare audeas, sed quo peccantem scilicet ad confessionem vocem. Etenim bonus, ac benignus Deus, etiam maxima quaeq. peccata facile delet. Quid enim caede, atq. adulterio maius? & tamen post haec admissa crimina
Psal 31. propheta quid dicat attende. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. Namq. propterea

grauia

grauia quaeq. peccata Christus in terris versans dimisit. latronem in paradisum introduxit. publicanum fecit Euangelistam. Paullum conuitiatorem ac blasphemum, totius orbis terrarum Apostolum creauit, ne videlicet tu quoq. desperes, sed confessione criminis, curationem recipias. Confitemini, inquit, domino quoniam bonus, quoniam in saeculũ misericordia eius. Habes caussam secundam, accipe nunc etiam tertiam. Venturus erat ad terras seruator hominum carnali nimirũ praesentia, nostrae carnis massam ipse sumpturus, & cum hominib. conuersaturus. sed quia & Deus idẽ erat, ac sine peccato solus, permisit vtiq. iustos pro suo quemq. arbitrio, ac voluntate peccare humanitus, nihil eos in peccatum inducens ipse, sed ad suum quemq. scopum pro arbitrio ac uoluntate ire patitur. Sic Abraham minime credens peccauit, & peccati Deo poenas dedit, Et seruiet, inquit, semen tuum annis. cccc. Rursum etiam Moises, Si glorificasti Deũ,[a] quando aquã de petra donauit ingratis. Ad quẽ propterea Deus.[b] Et videbis terrã promissionis, nec ingredieris in eam. Itaq. alio atq. alio modo, alium atq. aliũ in peccatũ labi sinit, vt humano in corpore vnus ipse nulli adfinis culpae reperiretur. Quare propheta etiam Dauid, cum peccati demum culpam agnosceret, his apud Deum verbis vsus est. [c] Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Quid ita? Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris.[d] Cum dies, inquit, illa aderit, apparebit vtiq. massa etiam nostra illa, sedens ad dexteram

Luc. 23. *Matt. 9.* *Act. 9.* *Psal. 106.*

Gen. 15.

Alias opinor interpretationes secutus est, nõ qua nos hodie graeca vtimur. quod ipsũ saepe etiã in aliorum patrũ scriptis cernas.

[a] *Exod. 17. Num. 20.*
[b] *Deut. 32.*
[c] *Psal. 50.*
[d] *Matt. 25*

Ps.109. maiestatis Dei. Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ. Ergo die illo apparebit quod eiusdem nobiscum naturae corpus adsumpsit. hoc vero corpus ipsum nostrum de vniuersa hominum natura poenas sumet. Supra corpus, infra corpus. Ait enim,
Ioh. 19. Videbunt in quem conpunxerunt. Sed hoc quidem corpus graue, ac depressum peccatis, nostrum videlicet. illud autem omnis expers peccati; sed peccatorum tamen poenas exigens, nimi-
Psal.50. rum, vt iustificeris in sermonib. tuis, & vincas cũ
1.Pet.2. iudicaris. quoniam peccatũ non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Cui gloria, & inperiũ cum persancto, bono, ac viuifico spiritu, nunc, & per infinita saecula saeculorum.

Amen.

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI GREGORII NYSSENI EPISCOPI IN ABRAHAM ET ISAAC ORATIO.

Achille Statio Lusitano interprete.

Abraham facultate dicendi mea vtpote maiorem, idem & fugio, & amo, quippe quo nihil est ad narrandũ iucũdius. Cuius enim pij hominis lingua Abrahã ipso, atq. eius omnib. documentis non mirifice delectatur, atq. adficitur? Quis illum senio confectũ, & ad montem magno studio properantem aspiciens tamquã ad nouum & admirabile quoddam spectaculum non etiã properans sequitur? Quis illum ad vnigeniti sacrificium atq. inmolationẽ minime cunctantem videns, non & admiratur secum, & dicit, Pro Deus bone, vt hic nullis aut verbis, aut cogitationib. vsus indulsit, vt mente nihil agitauit huiusmodi, Hem, mihi semper noua lex aliqua praesentia bona de manibus excutit, eaq. vt spernam, iubet. Nouae semper ac damnosae leges inponuntur. Ab ipso statim initio ad extremum vsq. durissimis multatus imperatis, relicta patria, in aliena terra iussus habitare non recusaui. gentem cum haberem parta cognatione, simul ac tamen dictum illud audiui, Egredere de terra tua, & de cognatione tua, sequestrari, meq. priuari passus sum. Agar vero ipsam cum deamarẽ, ac- Gen. 12.

Gen. 21. cepta lege, Eice ancillam, mulierculam simul, &
Galat. 4. desiderium eieci meum. Quem diligebã Ismael iussus expuli. Reliquus erat Isaac, atq. hunc quidem ipsum etiam in monte caedere, & cremare iubeor, munus videlicet e sterili mihi primũ datum. Satius vero fuit non dedisse, quã datum iam tollere. Orbus fuissem melius, quam naticida pater. Ineuitabile prorsus imperium cogor subire. Dicam Sarrae iussum sacrificium? at carissimum sibi filium negabit. Clam scilicet abducam, atq. inmolabo? & quibus in eam post hac oculis intuebor? Verum haec missa vt faciam, tot hospitib. totiens acceptis humanissime, nunc inhumanissimus quem genui filium qui possim occidere? Horum omnium inmemor patriarcha, quasi depositum redditurus ad inmolandũ properabat filiũ.

Gen. 18.

Gen. 22. Atq. ille quidem conspecto monte ardentior, ac diuina vi ferebatur inflammatior. Vbi vero radices montis attigit, holocausti ligna Isaac vmeris inponit, hostiam simul atq. aram filium faciens suum. Praeclare quidem ille nostrum adumbrãs Abraham, vnigeniti omnia in vnigenito expressit. Quod enim ad sacrificium ducit Isaac, quaeq. ad sacrificium pertinent ligna, vmeris eius inponit, ea vero vnigeniti vmeris crucẽ baiulantis descriptio fuit. Verum dominus alienos quoq. suis ipsius adfectos ac dolentes doloribus habuit. Illum

Luc. 23. enim ingens multitudo sequebatur, in qua mulieres erant & pectus tundentes, & vehementer lamentantes. Isaac vero etiam parentum caruit doloribus tum, cum verbis mire ad commouendũ efficacib. naturae stimulos admoueret, Pater, inquiens,

quiens, ecce ignis, & ligna, vbi autem victima ho locausti? Quam ad filij vocem nihil illius frangebatur animus, nihil admotis naturae stimulis intus incendebatur, ac ne tantillum quidem se vertens vsquam ipse lacrimans ingemuit. Sed idem ignifer, atq. ensifer in montem properans, aram quasi lectulum sternens excitabat, ignē quasi coquendo accendebat opsonio. filium perinde ac victimā reuincit. Vinctus Isaac, ictum demissis ceruicibus excepturus exspectabat. O pij hominis Abraham inmanem feritatem. Saltem blanditus filiū caede. minime vero colliga. aut si conligas, conmiseratus adloquere, & paternis atq. amantibus filiū verbis consolare. Non ego, fili, conmota mente caedem facturus, tibi vulnus infero. Mandatum te domini victimam arae inposuit. Noli ingemiscere quasi hostem, non patrem nactus. Te enim ego Isaac & vehementer diligo, & mecū viuere equidem vellem. sed nimirū Deo posthabenda sunt omnia. Tu fili abi, & vale, mihiq. vel supremum da complexus osculum. Horum ille nihil ne cogitans quidem, sed totus vni intentus sacrificio, quasi vitulum mactaturus inminebat. Quo tum vis amoris, quo naturae coniunctio cognatioq. pulsa discesserat? Ac si ferrum quidem in filium stringitur, ecquando Salomon leui verborum spiritu genitalem mox excitauit ignē? quo facto egregij cuiusdam iudicis laudem consecutus est. Tu vero iudicij illius rationem cognosce, vt in Abraham amoris ac propensae in filium naturae victoriam magis etiā admirere. Venerunt, inquit, duae mulieres meretrices ad Regem, steteruntq.

Gen.22.

3.Reg.3

teruntq. coram eo.quarũ vna, Rex,inquit, ego & mulier haec habitabamus in domu,& accidit die tertio,vt haec etiam pareret filium, & quidẽ ambae ibidem, nec quisquam nobiscũ alius.& haec noctu dormiens filio incubuit suo,atq. ille mortuus est. at filium meum viuum meis ex vlnis rapuit,& ego ancilla tua dormiebam,& posuit filium suum mortuum in sinu meo. Ait vero altera, Nequaquã domine, sed filius meus viuus, huius autem mortuus.Quid igitur Salomon sapiens in communibus omnino verae falsaeq. matris argumentis anceps inuenit?ferrum adhibet. viscerationem minatur,naturam scilicet,se se vt prodat ipsa,sic irritans interim. Sumite,inquit, mihi gladium, ac puerum diuidite in partis duas,partem vtriq. dimidiã date. His natura temptata, & percussa vocibus,quam nouerat matrẽ, confessa est. At altera parentis mentita nomen iudicis commendare sententiam.nec enim mater erat, eius vt in filium amor deprehenderetur,cuius in pariendo dolores antea nulli fuissent.Vera autẽ mater eiusmodi sententia vehementer aestuans falsi parenti integro puero cedere, Date, inquit, illi infantem viuum,& nolite interficere eum.illa,inquit,parẽs vocetur.eius ille sit filius.seruetur modo. filius eius sit, quantumuis me parentem minime vocet.raptum mihi filium liceat tantũ dolere,ne eiusdem & raptu,& interitu dolores, & lacrimae conduplicentur meae.Praeclare vero Abrahae subiecta despectaq. natura dormire ac stertere. Inmolatus vtiq. Isaac fuisset, nisi prohibitus,& crebris vocib. reuocatus Abraham restitisset.

tiſſet. Abrahã, Abraham. Tamquã inpotentis, ac vix retinẽdi equi curſum, ſic illius ruentis impetũ dexterae geminatis repreſſit clamorib. Abraham, Abrahã non extendas manũ tuã ſuper puerum, neq. facias illi quidquã mali. Iſti animi tui propoſito ſacrificium imputo. Mihi pro ſacrificio, & quidẽ maximo eſt egregia iſta ſacrificandi voluntas. Quam dedi prolem, non repeto. Neq. tu a Sarra matre dulciſſimũ filium auerteris. tibi vero ſatis ſit ipſa fuiſſe ornatum atq. auctum figura. Eſt mihi vnigenitus dilectus filius. Ille in ſaeculo verſaturus aderit. ille pro mundo inmolabitur. Etenim voluntaria filij tui caedes, o patriarcha, ſaeculo prorſus inutilis fuiſſet. Vnigeniti vero mei caedes ſaeculo futura eſt ſalutaris. Haec vbi dixit Deus, etiã victimam dedit, perinde ac ſi ſine ſacrificio domum reuerti Abrahae gladius recuſaret. Abrahae igitur zelo inardeſcamus omnes. Vnigenitam carunculam in ſacrificium adhibeamus. ipſi naturae dominum praeponamus, noſtrae carnis pondus in ſacrificium feramus. Etenim quadrageſimae tamquam montem conſcendimus, & abſtinentiae tamquã ad aram corpus noſtrũ deligamus ſic, vt Iſaac ipſum, ad eam, quae in monte fuit, aram patriarcha deligauit. Ieiunij gladiũ tantiſper iugulo ſupponamus, dum quemadmodum olim Abraham ſalutari in ſtirpe inhaerentẽ ac detentũ cernamus agnum. quo de agno Baptiſta Iohannes ait, Ecce agnum Dei, qui tollit peccatũ mundi. Ipſi gloria, imperiũ, honor, adoratio nunc, & in ſaecula ſaeculorum. Amen. *Iohã. 1.*

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI ATHANASII ALEXANDRINI ARCHIEPISCOPI ORATIO

In magnam Parasceuen.

Achille Statio Lusitano interprete.

AGNA omnino caelum molitio, ac totius, quae cernitur oculis, creaturae princeps vocatum vt esset. Magna est, & admirabilis Angelorum natura, varia, quaeq. videri nequeat, pulchritudine praedita. Certat cum vtroq. sol ipse diurnas lucis euibrans faces. Terra vero Dei suspensa imperio mentem cogitationemq. percellit. graue scilicet, ac deorsum nutans elementum aquis gestatum ac vehens. At late diffusũ mare quis aspiciens explicet, harena quidem praecinctum, spiritu vero temperatum? Pulchra omnia, & quidem valde pulchra. quippe quae conditoris omnium ars, ac sapientia effecerit. Sed tantarum rerum pulchritudini ruborem quodammodo incussit homo delati honoris abundantia, & ijs, quae coluit, auctor potius & inlator iniuriae. Mira enim omnia, supra eius modum, creaturae tribuens, illam non tam honore, quam contumelia potius adfecit. Quo facto multiplicis erroris abunde parens extitit creatura. Sed nimirum aberrantem naturam miseratus est Deus, crucemq. in mediũ ad sui notitiam

Gen. 1.

hominib.

hominib. protulit quauis creatura praestabilius instrumentũ. Caelum igitur ad impietatem corrigendam, ac mutandam nullius vsus fuit. Sol autem erubescens ipse cultores suos cohibere non potuit. Terra vero curando corpori pharmacorum ferax, aegro tamen animo opem ferre non vllam potuit. Mare ipsum morbi eiusdem curationi prorsus inutile. Itaq. caecutiens homo, & creaturas obiens omnis, vt quidquid obuium habebat, atq. tractabat, pro Deo colebat, inueniendi Dei vel impos omnino, vel minime cupidus. quẽ cum creaturar. coetus omnium praedicaret, hominem tamen ad eam disciplinam prorsus indo- Sap. 13.
cilem non potuit adducere. Sed profecto quod Psal. 18
caelum non potuit, crux effecit. quod sol minime Rom. 1.
docuit, crux inradians ad notitiam Dei lumen praetulit. Vile lignum, sed quod ipsum plantatum, terrarum orbem impietati deditum ad omnem pietatem mirabiliter excoluit. Lignum vindictae ac damnationis damnatis ipsis libertatem ac salutem attulit. Inualida prorsus, nec ulla spe salutis hominum condicio languebat, cui tamquam medicus salutaris crux adhibita medicinã fecit. Siquidẽ ligno quasi telo mors olim armata naturam obsedit humanam. itaq. per eam, quae in edendo fuit, transgressionem, viam sibi protinus atq. ingressum inuenit. qua via patefacta genus hominum morti deinceps addiceretur, vt ij qui communem naturam scilicet sortiti essent, poenae quoq. consortes fierent. Ergo suum auctor figmentum miseratus, lignum ligni remedium

dium dedit, & passionis dispensationem depellendis passionis malis remedium praebuit, victrici q. cum morte mors obarmata felicissime pugnauit. Itaq. in libertatem iterum vindicatus est homo, & quidem reb. ijs, quib. ad mortem praeceps dabatur, inmortalitate parta. Quib. enim rebus damnabatur, isdem absoluebatur. O uere diuinam sapientiam, ac caelestẽ omnino sollertiã. Crux tollebatur, & diabuli potentatus damnabatur. humi crux defigebatur, & Iudaeorum fastus deprimebatur. Plane vt intellegeres rerum admirabilium tam multarum non ipsum per se lignũ, sed eum, qui ligno ad victoriã vtebatur, caussam fuisse. Crux, passio, claui, lancea, mors ipsa deniq. quasi quaedam incunabula & fasciolae vitae fiunt aeternae. His secundus homo ad vitam rursus tamquam partu est editus, & quib. olim reb. protoplastus Adam condemnatus est, his Adam nouissimus liberatus est. Quib. vtiq ab rebus hominum renouantur, atq. extolluntur initia. Hodie

Matt. 26 dominus IESVS damnas ducitur, & ad tribunal
& 27. a tribunali mittitur. Caiphas sententiam dicit,
Marc. 14 quam Pilatus excipiens adprobat. Christus autẽ
& 15. minime detrectat, quo mundum videlicet dam-
Luc. 22. natione liberet. O mira, inaudita, inopinata. Mor-
& 23. tis sententiam libens subit atq. amplectitur Do-
Ioha. 18. minus, & continuo Barabas absoluitur. nulla in-

terposita mora reis crux liberationẽ donat. Neq. vero tu hoc loco Iudaeorum mihi nequitiã specta, quod optime de se merito praetulerunt homicidam, sed quod initia ipsa damnationis, reis

ipsis

ipsis liberationis fiunt initia. Atq. is quidem, qui reorum poenas amplexus est, iustus ipse viuorũ, ac mortuorum iudex apparebit. Quamobrem diem olim statuit, qua die in homine Deus iudicabit orbem terrarum. Cui nos rei fidem habere voluit Deus, qui suscitauit illum a mortuis. At Iudaei reliqua omnia mortis genera praetermittentes, vnam in crucem voto atq. animis ferebantur & supplicij, & indignitatis instrumentum. Ligno Dominũ ad mortem adplicant rati mortis acerbitatem sic auctum iri, cum potius, quod eos latebat, insignis victoriae signũ tollerent. Nec eo contenti, latrones mortis socios esse coegerunt, vt illa nimirum mortis societas sepultura prorsus fieret indigna. Nesciebant scilicet latronẽ cum Christo crucifixum, Domini, quem crucifigerent, regni praeconem diligi, Memento mei Domine in regno tuo, clarissima voce personantem. Crucifixus est vt raptor, sed qui nimirũ extitit euangelij praedicator. vt regẽ veneratur, quem contemnere monebatur. Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum. Quid ais latro? an quae pateris, nescis? Non tu meministi clauorum, non vim dolorum sentis? atq. vt in templo deprecans, non vt e ligno pendens orationem supplex fundis? Verum, inquit, Deum agnoui, atq. illi gestiens supplicaui. Illius dignitatẽ ipsa ex inscriptione cognoui. Damnatio ipsa regnum praedicat. accusatio ipsa diadematis fulget gratia. Etenim si crucifixus regnat, quis erit tandem coronatus? Regnum agnoscit creatura. Sol illum videt pende-

Matt. 16 & 25.

Luc. 23.

Ioha. 19.

Luc. 23.

re,

re, atq. idem non audet apparere, ac pro Domino tamquã pugnans lucem ipse subducit suam. Iudaeorũ scelus intempestiua atq. inopinata no-
Matt.27 cte condemnat. Terra tremens commouetur, eos qui Dominũ cruci suspenderunt, cruci propemodum etiam ipsa suspendens. Quin igitur regem esse hunc ipsum tot adfectum contumelijs credã? Clamat titulus. creatura testatur. quas litteras lego, reapse intellego. Memento mei Domine in regno tuo. O acerrime Iudaeorum accusator latro. o paradisi custos latro. o in retinendo paradiso progenitore constantior, firmiorq.
Gen. 3. latro. Ille manum in lignum tendens infeliciter, possessione excidit; tu manib. in cruce feliciter passis atq. explicatis, quod amissum fuerat, recepisti. O bone atq. ingeniosissime latro, quippe qui auitam hereditatem amissam vno statim congressu reparasti. o regni confessor atq. heres latro. o qui breui dicto caelum subaperuisti latro. o noui carminis, quo miri thesauri elicerentur, inuentor latro. Tu legitimi hominum furti magister latro: tu reditus in caelum cruce monstrasti. tu laudandi doctor latrocinij. tu expetendi furti praeceptor. tu magni furti magnae quoq. mercedis syngrapham facis. Tu magnum atq. vberem martyrij fructum docuisti. cuius tarda fi-
Matt.20 des, velox & accelerata confessio. Accessisti nouissimus, coronaris primus. Tu fidei quanta, quãq. praesens vis sit, ostendisti. tu verae fidei dolorib. ad partum tempus non esse necessarium demonstrasti. O Iudae ipsius acer accusator. o ipso proditori

ditori Iudae grauior laqueo. Tu Iudae proditionem auctori diabulo fraudi vt esset machinatus, *Ioha.13.*
iusta Christũ mercatus es emptione; iustarumq. vindiciarũ, ac legitimae possessionis crucem testem adhibuisti. tu Petri commilito, idemq. socius, & consors Apostolorum. Succeßit autem cru *Matt.27*
ci sepultura. quam in sepulturam antea numquã *Luc. 23.*
inlatum cadauer. sepultura, inquam, resurrectio- *Ioh. 19.*
nis officina. sepultura, qua sublatae sepulturae, qua mors esse mors desijt. vbi sata & plantata vita interminata. Bene habet. Sepulchrum nouum fuit. quae profecto gratiae voluntas & consilium fuit, ne videlicet conditorum multitudo incertam resurgentis gloriam faceret. ne quis iterum Iudaei calumnijs locus relinqueretur. Vacuum prorsus deposito Domino sepulchrum cernitur, Iudaicum os obstruens, ac propemodum in Iudaeum vocem mittens huiusmodi. Quid ais nebulo? mortuum alium vides neminem. Ergo ad pedes resurgentis accide. surgentem intuere, ac verum etiam dominatorẽ agnosce. Quem enim mihi tu mortuum tradidisti, hunc suapte ui surgentem tibi inmortalem reddo. Sed Iudaeis hoc satis non fuit. addunt sigilla sepulturae. O te miserum atq. infelicem. An qui dolores mortis soluit, sigilla tua ista non soluat? Qui spoliauit infernum, sigilla tua ista vereatur? Inprime sepulturae signum. lapidem nota. milites adhibe. monumentum obside. egregium Domini facinus reddes maius atq. inlustrius. Etenim resurrectionis spectatores comparas. testes resurrectionis adducis.

adducis? mirabilium meorum praecones tuos ipsius ministros facis. Huc igitur fratres adcurramus. parturientis sepulturae tamquam dolores
Matt.27 exspectemus. Iosephum, & cum Iosepho pariter currentem Nicodemum dona ferentes ipsos attendamus. Munda sindone, lintheolisq. ac sudario Dominum vniuersitatis obuoluunt. myrrham aloenq. secum signa inmortalitatis ferunt. Spectemus parturientem resurrectionem. Sepulturae vterũ inmortalitatis parentem intueamur. Exspectemus dum e tumulo surgentem Christũ, ac triumpho insignem videamus. insignem de morte, de tyranno parta victoria. laeti laetum ad regem inmortalem accedamus. Eius enim est imperium, & potestas, & gloria in saecula saeculorum. Amen.

HIERONYMVS IN CATALOGO Scriptorum Ecclesiasticorum.

Amphilochius Iconij Episcopus nuper mihi librum legit de Spiritu sancto, quod Deus est, & quod adorandus, quodq. & omnipotens sit. Haec Hieronymus.

Multa praeterea composuit opuscula, quae non dum sunt edita, & in quibusdam seruantur bibliothecis. Ad eumdem etiam D. Basilius magnus scripsit librum de Spiritu sancto.

S.PA.

S. PATRIS NOSTRI

AMPHILOCHII ICONII EPISCOPI

IN SABBATI SANCTI DIEM ORATIO.

Achille Statio Lusitano interprete.

FVNEBREM feriam feriamur hodierno die, festum Saluatoris nostri diem hunc agentes. Atq. ille quidem infra apud mortuos vincula dirumpit, infernum larga luce conlustrat, dormientes excitat. Nos autem superne terram calcantes, choreas ducimus, resurrectionem praeceptam animis ante complexi. Neq. vero illud veremur ne contra incorruptionē corruptio praeualeat. Non enim, inquit, dabis sanctum tuum videre corruptionem. *Psal.15.* Inrideant fortasse nostram hanc philosophandi rationem Iudaei, & Graeci. Iudaei quidem Christum alium dum recipiunt, atq. exspectant, Graeci vero spes omnis suas simul cum corporib. dum sepulchris claudunt atq. deponunt. de quib. merito intellegatur illud prophetae, Sepulchra eorum, domus illorum. *Psal.48.* Rident quidem illi postea ploraturi. plorabunt enim videntes in quem conpunxerunt. Nos vero flentes licet, voluptate dolorē temperemus. Rapuit mors Christum dominum, sed vitam nimirum mors tenere non potest. Dominū nescia mors hausit, quem

D cum

cum multis iam iamq. reuomet. Tenetur quidē ille nunc volens, qui postridie huius diei direpto
Luc. 23. resurget inferno. Hesterno die solem crucifixus obscurauit, atq. praestrinxit, occupante meridiē nocte. hodierno die mors accepto non noti generis mortuo dissipatur. Hesterno die Iudaeo-
*Matt.*27 rum cernens insaniam luxit creatura, vestem mutauit, lugubres induta tenebras. hodierno die po-
Esa. 9. pulus qui erat in tenebris, vidit lucem magnam.
Matt 27 Hesterno die tellus quatiebatur, ac de fuga propemodum cogitabat, discessum hiatumq. se colentibus minitans. dissecabantur montes, scinde-
Ibid. bantur petrae. Templum ipsum nudū quasi animatum ac sentiens, suam ipsius vestem discidit, doloris sui caussam, quod essent sancta violata, significans. Inanima ipsa tanti audaciam facinoris commota senserunt. at haec ausis animi sine vllo omnino sensu fuerunt. Indignissime tantum facinus tulerunt elementa, adeo vt locum atq. ordinem prope deseruerint suum, & confusa omnia permiscuerint, nisi explorata conditoris sui
Esa. 53. voluntate, non inuitum illum adfici contumelijs intellegerent. O rem nouam, atq. inopinatā. Li-
Ps. 103. gno tenditur, qui verbo caelum tetendit ipsum.
Hiere. 5. Vinculis arcetur, harena latū mare deuinciens.
Exod. 15 Felle potatur is, cuius beneficio melle fontes sca-
Psal. 80. tent. Spinis coronatur, qui terram floribus coronauit. Harundine pulsatur illius caput, qui decē plagis olim calcans Aegyptum adflixit atq. pro-
Exod. 14. strauit, Pharaonis caput aquis obruit. Conspuitur facies eius, in quā intueri Cherubim nequeunt.

unt. Atq. ille tot inter acerbitates pro crucifigen
tib. se tamen orabat illis verbis, Pater dimitte il- *Luc.* 23.
lis, non enim sciunt quid faciunt. Nimirum vin-
cit in bono malum. Caussam suscipit agitq. Chri *Rom.* 12.
sticidarum, tamquam sagena simul omnes ad sa-
lutem complexus. Peccatum ipsum, ignorantiam
causatus, excusat. Illorum insaniam sustinet quan
tumuis ludibrio habitus. Temulentiã ferens pae
nitentiae eorum studio humanitatem interpreta φιλαν-
tur. Sed quid attinet plura commemorare? Nihil θρωπίαν
illi contra bonitatis ac beniuolentiae referentes,
sepulchro condunt quem eorum quae sunt, ni- *Matt.* 27
hil contin et. Sigilla inprimunt nostram ipsorum
salutem custodientes, & resurrectionis metu ad-
dunt custodiam monumento. Ecquis vmquam
mortuum vidit obseruari? Quis de eius, quem
confecisset ipse, vitae fine dubitauit, aut metuit?
Quis non hosti, quem vita priuasset, gaudens non
insultauit. Quis inimici tandẽ morte satiatus ini-
micitias non deposuit? Quem tu Iudaee sustulisti,
times? Quẽ occidisti, metuis? Quid eum, qui de-
cessit e vita, pertimescis? Quid e medio sublatum
formidas? Quid quem crucifixisti pauitans per-
horrescis? Tibi caede parta securitas. bono igitur
animo es. Etenim si purus homo mortuus est, om-
nino nõ resurget. Si purus homo, laudo quod cru
cem fixeris. Si purus homo, non vere dixit, Solui- *Iohan.* 2.
te templũ hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
Si purus homo, morte capitur ac tenetur. Si purus
homo est, quid tu inepte sepulchrum signas? Ter
tium diem tantisper exspecta, cum tuam ipsius in
 saniam

ſaniam coargui plane cognoſces. Noli ſollicito animo tanto opere ſatagere. Rerum videbis euentus. Feritatem iſtam ac rabiem contra veritatem ſuſceptam depone. Pugnare cum Deo, teq. ipſum ſauciare pugnando deſine. In iuſtitiae ſolem conuitiari tandem deſine, dum eius radios, dum lumen extinctum iri putas. Vitae fontem obruere inani contentione deſiſte. Praeſides obtundere, & cuſtodiam totiens inculcare deſine. Falſa fingere, mendacium ſtruere, milites ſollicitare iam demum deſine. Quid inutilem ſumis laborem? Quid impietatis ſtudio impendis tua? Quid tibi contra Deum victoriam fingis, ac pollicere? Ne tu mercedẽ militib. dederis pro alijs alia dicturis. Ne armatorum manũ monumento adſidentẽ circumfuderis. Quid armis fidis? Arma reſurrectionem non inpediunt, ſigilla non cohibent, milites non coercent, non furantur pecuniae, ſed
Ioha.11. fides. An tu Lazarum nuper mortem quaſi ſomnum excuſſiſſe minime vidiſti, cum funeralib. obuolutus faſcijs, dicto, Lazare veni foras, audiens prodijt? Sequentem iuſſa mortuum vidiſti, vinculis ipſis nihil inpeditum. Morte diſiectum ac diſſipatum vox illa iterum ſolidauit atq. compegit. Ergo illa ipſa qui potuit efficere, haec nimirum etiam efficiet. Qui ſeruũ excitauit, multo ſe ipſe facilius excitabit. An qui iam foetentem reuocauit ad vitam, ſe ipſe mortuum negleget? Sed profecto incredibilis Iudaeorum caecitas, quae cer-
Pſ.113. nens ipſa miracula, non cernit tamẽ. Oculos habent, & non vident, auris habent, & non audiunt.
Etenim

Etenim huius saeculi Deus excaecauit corda eorum, ipsis vt euangelium iustitiae non inluceat. Verum illos nunc quidem suae nos incredulitati relinquamus; idemq. cum fidis Mariae illius fidelis socijs cogitantes ac voluentes animis sepulchrum Domini, quasi illud ipsum agentes dicamus, Tulerunt Dominum nostrum, & quid illi fecerint, nescimus Cui cũ inmaculato patre, & spiritu sancto gloria nunc, & in perpetuum, Amen.

2. Cor. 4.

Iohan. 20

GRegorius monachus admirabili uitae sanctimonia, singulariq. doctrina Caelestini Romani Pōtificis, & Cyrilli Alexandrini episcopi summa voluntate atq. opera factus est episcopus Antiochiae. Vixit in monachatu religiosissime xij. ipsos annos. Quo tempore multos varijs languorib. atq. incommodis corporis adsectos liberauit. Cumq. caelestis sapientiae incredibili quodam studio flagraret, hanc ille Spiritus sancti magisterio summam est adsecutus. Qua instructus postea Alexandriam venit, & infinitam per id tempus bacchantium Arrianorum multitudinem, cum signorum, tum doctrinae ui, atq. ingenij acumine de sententia deduxit. Interea vero Iohannes Antiochenus episcopus, is qui aliquando a Cyrilli Alexandrini episcopi rationib. uehementer dissenserat, moritur. Tum Cyrillus spectata Gregorij pietate doctrinaq. vt pote quem Alexandriae toto iam triennio versantem cognouisset, clerum populumq. Antiochenum per litteras admonet, ne quem alium, nisi Gregorium episcopum legerent, cuius virtutib. pares aliorum non essent. Quod eius testimonium Caelestinum quoq. Romanum Pont. mouit, vt idem

 vellet.

vellet. Cumq. episcopi tres Antiochenae prouinciae ordinandi deducendiq. Gregorij caussa Alexandriã venissent, fugiens ille, ac ne fieret episcopus, omnia expertus, communib. omnium votis ac precibus tandem victus cessit. Nec tamen eius auctoritatem loci prius voluit contingere, quam populus, sibiq. credenda ciuitas omnis polliceretur ex diuinae legis praescripto vitam se omnes esse ducturos. Deinde cum Flauianus Constantinopolitanus episcopus Romam ad Leonẽ de Eutychis haeresi multa questus scripsisset, eius rei caussa Leo Gregoriũ *Chalcedonensi Concilio praefecit, in quo ille suarum virtutum omnium multa omnino documenta edidit. Illud vero insigne. Marcianus quidã inprimis potens ac nobilis, cum ad eum conuentum uenisset, patribusq. amentiam atq. errorẽ exprobrasset, Quid te, inquit Gregorius, futurum sit, iamiamq. intelleges. moxq. captus oculis, caecutientis animi tenebras demum agnouit, & Gregorij opem implorans, mox etiam restitutus est, fassus errores suos. Itaq. dimisso Concilio cum ingenti omniũ admiratione adplausuq. Gregorius Antiochiam redißet, magnae illius Synodi fidem publice suis exposuit. Simile omnino illius Christi domini signũ aliud* **Iohan. 2.** *fecisse memoratur, ut laborantib. ac desiderantibus suis, hydriã frigidae uerterit in uinum dulcissimum. Scripsisse dicitur librũ de* cccxviij. *patribus Nicenae prioris Synodi. Qui uero tris illũ scripsisse tractatus memoriae prodiderũt, decepti sunt huius unius tripartito orationis argumento. Vixit in episcopatu annos* xvij. & xxxvij. *eius ciuitatis numeratur episcopus.*

Haec fere ex historia episcoporum Antiochenorum litteris, & uerbis scripta Chaldaicis.

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI GREGORII EPISCOPI ANTIOCHIAE

IN DIVINI CORPORIS SEPULturam magni Dei & Saluatoris nostri IESV Christi; & in gloriosam a mortuis eius triduanam Resurrectionem, & in Ioseph ab Arimathea, Oratio.

Achille Statio Lusitano interprete.

LAVDETVR vero ecclesiae lex. atq. institutum, quo triduanae Saluatoris nostri mortis memoriam quasi mortuorũ thesaurũ quemdam celebrare, ac colere iubemur. Quis enim vitalem Christi mortem cogitans, mortuos ipsos sic in loculis, vt in lectulis recumbentes non existimet, opperientes caelestem tubam e monumentis nos omnes formidabilem 1.Co.15
ad diem illum iudicij conuocantem? Quis ad sa 1.Tess 4
lutare sepulchrum illud conuertens oculos non vt vitae thalamis quibusdam, sic mortuorum sepulchris adstet intentus? Quis qui Dominum resurrexisse credit a mortuis, non perinde animo adficitur, ac si resurgens ipse resurrectionis per eum compos fiat? Quia vero praeclarae huic ecclesiae parentes legi atq. instituto, ad eos qui in sepulchris dormiunt, vigiles concurristis, quia

quos angit stipatq. locus, desideriũ dilatat; quia vuae instar pulcherrimae Christi cupidissimus vniuersus populus constipatus atq.confertus,ipsi coaluistis,expetitum vobis mortis audite mysterium; auditum intellegete; quod ipsum intellectum, male intellegere atq. interpretari nemo possit. Christus ipse dominus, ipse Dei filius vni
Esa. 53. genitus, qui suapte sponte, nulla necessitate victus ascendit in crucem,& vniuersam creaturam passis complexus manibus,ac potestates inuisibiles voluntaria passione confodiens omnes, carnem tamen sanctissimam suam vniuersae naturae caussa triduanam gustare mortem voluit, qua mortuum genus humanum inmortalitate dona-
Iohan. 19 ret. Namq. sanctissimum caput reclinans suum, carni mortem iussit accedere, statimq. obsecuta mors adfuit, regijsq. serui instar praeceptis obtemperans,quod permittebatur, complexa corpus tenuit. Corporis,inquam,illius potita mors est,quod est ipsis verendum Cherubim, ipsis tremendum Seraphim, sic ipsius corporis volente domino. Cuius anima ad ceteras quoq. animas redemptionis euangelizandae caussa decurrit; nec eius tamen diuinitas vmquam se vel ab anima,vel a corpore disiunxit; nec enim post vnionem diuinitas vllo vmquam modo ac tempore ab humanitate separata est, sed in caelo eodem ea tempore,atq. in sepulchro; inpassibilis,inuiolata, incorruptaq. suum ipsa custodiens inuolucrum,ac tegimen.Quib. rebus omnib. a Saluatore nostro sic administratis atq.perfectis,Iosephus vir

vir inprimis clarus, & copiosus, ab Arimathea profectus, qui Crucifixi discipulus fuisset, munus extremum ac vicem magistro redditurus, accessit ad Pilatum, his eum deprecatus verbis. Scilicet pro mortuo deprecationem adhibeo, ab inimicis varie calumnijs vexato, ab amicis ipso passionis tempore trepidantib. deserto. Pro mortuo supplicatum venio, cui nec aurum, nec argentũ vllum fuit, non miles, non socius, nõ satelles, sed vna tantum mater paupercula, suo illo partu ac fetu diues. pro mortuo, inquã, sed voluntaria morte adfecto; numquam enim mortem nolens oppetisset; legatione defungor. Ergo de cruce deponitor is, qui nemini quidquam nocuit, beneficijs vero innumerabilib. alios adfecit. Da vero munus hoc mihi, quo maius aliud dare non potes. da munus, inquam, quo me dato bees. Da viuificantem mortuum, ipsum vti humo condam. Da beatissimum corpus istud, quo aspecto velum suum templum discidit. Da corpus, quo petrae scissae, ruptura luctum testatae sunt. Liceat sanctarum manuũ deosculari vulnera, quibus animae meae curata sunt vulnera. Liceat sacrosanctum latus illud attingam, e quo sanguis mysticus, & regenerationis aqua profluxit. Hument manus hae, qui nostrae olim mortis tollet originem, atq. incunabula. Curent digiti fontes hi totius operatorem iustitiae. Carnem tangam nullius omnino infectam labe peccati, quam o perbeatum quisquis attigerit. Efferam vero, atq. deducam sepeliendi caussa, qui sua mortuis monumenta reserabit.

Matt.27 *Marc.14* *Esa.53.* *Matt.27* *Ibid.* *Iohan.19*

rabit. Inferam vita functis fontem resurrectionis. Iis qui caeco ac tenebroso tenentur inferno, resurrectionis lumen accendam. Atq. haec quidem Iosephus pie loquebatur. cui Pilatus libentissime morem gessit. Namq. diuina vis eius, qui poscebatur, mortui, haec dum geruntur, vt Deũ decebat, animos nimirũ ipsos agebat, Pilatumq. in obsequium flexerat, atq. mollierat. Ergo legatus idem, fit mox etiam humator; & quod exoptauerat, sumpto adfusus corpori, sua ipsius labra membris sanctissimis admouit, illud secum interim cogitans; Mulier sanguinis fluxum patiens, contacta modo vestimenti eius fimbria, fontem sanguinis sistere potuit, atq. siccare; ego diuinum corpus ipsum contingens, quid bonorũ non etiã consequar? Mox sindone pura margaritam inuoluens purissimam, nouo hanc in monumento conlocauit, ostioq. monumenti inpositurus, lapidem aduoluebat lacrimans, & ad sepulchrum identidem se se conuertens ipse, atq. respiciens, magistro se priuatum dolebat. Praeuertit autem Iosephi in magistrum pietatem hanc, Iudaeorum impietas; quorum, cum ad Pilatum venissent, eius modi fuit oratio; Domine recordati sumus, quod seductor ille viuens adhuc dicebat; post tres dies resurgo; iube ergo custodiri sepulchrum vsq. in tertium diem, ne forte venientes discipuli eius, furentur eum, & dicant plebi, quia resurrexit a mortuis; & erit nouissimus error peior priore. Quid ais seductor, impieq Iudaee? An tibi seductor videtur is, qui tuae gentis leprosos sanauit? Is in-

Matt.9. *Matt.27* *Ibid.* *Luc. 17.*

Is, inquam, ſeductor,qui tribulib. tuis innatam demum noctem abſtulit? Seductor ille, qui daemonib. agitatos, errore atq. inſania daemonum liberauit? Seductor is, qui deſertis in locis non elaboratam,non manib. hominum cultam menſam adpoſuit? Seductor is, qui Lazarum a ſepulchro reuocauit,ac mortuũ ipſum quaſi dormientem,verbo tantum excitauit? Seductor Chriſtus, ecquis verax igitur? Seductor Chriſtus; quid, quae locutus eſt ſeductor,times? Seductor Chriſtus;quid illius igitur mortui vocib. paues? Plane de reſurrectione viuens adhuc dixit. Iis, quae praedixerat, plane credis. quid ne qua effugiat atq.elabatur fruſtra laboras miſer? Nam niſi,quẽ dicis,mortuus reſurgat,ſit profecto, de quo impie loqueris,ipſe ſeductor. Quid ad hos igitur Pilatus? Habetis cuſtodiã, ite,cuſtodite ſicut ſcitis. Si inimicum Dei,atq. iniuſtum,ſic enim vos eum vocatis,tanto opere timetis;ſi mortuum viuentes formidatis; habetis cuſtodiã,habetis milites, aduerſus vnũ multi arma ferte, formidabilẽ vobis obſeruate mortuum. Obſignare ſepulchrum vultis? obſignate. Catenis ferreis vultis circumdare? circumdate. Ne vos poſtea dixeritis,Si cuſtodire ſepulchrum nobis licitum fuiſſet,non vtiq.mortuũ perdidiſſemus. Ite,cuſtodite ſicut ſcitis. Si in Petrum incidetis, armis oppreſſum occidite, ac quiſquis alius Nazaraei diſcipulorum aderit,impetum facite, eumq. mox interficite. Vos vero excubias illic agite, ne quis eorũ, quos ſuſpectos habetis, veſtrum clam rapere inimicum queat.

Matth. 8
Marc. 1.
Marc. 8.
Iohan. 6.
Iohan. 11
Matt. 27

His

His itaq. verbis, armis, militib. instructi hostes Saluatoris, incredibili animorum, alacritate dicam, an insania? sepulchro potiti, ferreis additis sigillis adsidere, atq. obseruare, quousq. scilicet, quem seruabant ipsi, voluit. His perfectis rebus, cum permixti custodib. Iudaei monumento adsi-
Matt. 28 derent, Vespere sabbatorum, quae lucescit in primam sabbatorum, successura mox dominica, venit Maria Magdalene, & Maria altera videre sepulchrũ. O rem prorsus inauditam, ac peregri-
Matt. 26 nam. Petrus Christi militiae princeps ancillae vnius linguam modo extimescens, dominum viuentem negauit suum; & mulieres, infirmum genus ac pauidũ, eo mortuo adfuere, magistro suo quos possent honores habiturae. Venerunt videre sepulchrũ, vt inspecto Saluatore, suis ipsarum consternatis animis leuationem ac solaciũ quaererent. Consolari enim dolentiũ animos solent & sepulchri aspectus, & excussae lacrimae. Venerunt videre sepulchrum, & quam cupierant proxime accesserunt. quodq. metu Iudaeorum palam nõ audebant, furtim ingressae, vnguentis sepulchrũ spargunt, atq. inde furtim regressae, perfusos lacrimis oculos in sepulchrũ intendentes, luctu & gemitu dominum videlicet curare, & consolari se sic putabant. Eaedem summissa inter se voce Iudaeos accusare. Qui tandem, aiebant, talem in dominũ sunt ausi talia? nihil enim quod in eo accusarent, habuerunt. Qui tandem cruci
Luc. 23. adfigere non exhorruerunt, quem crucifixum sol ipse aspiciens aufugit? Quomodo eum morti tra
dere

dere non extimuerunt, qui nihil omnino morte dignum commisisset? Quid, qui ne morte quidem crudelitatem expleuerunt suam, cumq. viuentem adhuc per summam insaniam insidijs frustra totiens adpetissent, sepulchro etiam insidiantur mortui, & ab eo beneficijs adfectos arcent, neq. sepulchrũ libere adeuntes adorarẽ sinunt, vt pro ea, quam quisq. accepit, gratia aliquã certe lacrimarum vicem reddat. Haec illis inter se querentibus, Christumq. vti mortuum lugentibus, ipse, quẽ lugebant, dominus oculos fallens custodiae, relicto sepulchro, quoq. idem solus scit modo, inde silentio euolans, caelestem angelum cum mandatis huiusmodi misit, Vade ad mulieres has, viriles omnino ac fideles mulieres, mei cupidas, meq. existimantes mortuum; quas a me victam mortem, meq. vt vides, etiam viuere doce; earum maerorem in gaudium atq. hilaritatem verte. Ista dextera lapidem reuolue, quem manus aduoluere multorum, vt intellegant legitimi regis legitimum quoq. militem vnum tyrannicis multis praestare militib. Mulieres ipsas in sepulchri mei thalamum inducito, vt inspecto voluntariae mortis meae loco ac monumento, meas opes, ac potentiam praedicent. Ostenta vero ipsis quoq. te terribilẽ custodibus, atq. ista specie formidabilis metu eos percellito, vt intellegant demum non inpotentia, sed benignitate atq. indulgentia, eorum audaciam me, atq. iniurias pertulisse. Ergo dominicum sepulchrum angelus actutum tenuit. Quid enim domini detractasset

imperium?

Matt. 28 imperium? Ac primũ quidẽ terram ab imo quatiens contremefecit, vt expergefactis custodib. quã ob caussam adesset, enuntiaret. Deinde contuentib. illis lapidem reuoluit, atq. insedit, & signa irridens ferrea, & Iudaeis lapidi nimis fidentibus inludens. Cumq. terrore ingenti custodes perculisset, Iudaeos vero omnes propemodum exanimasset, Quid, inquit, timetis Pharisaei? quid contremiscitis, & tamquam exanimati in facies vestras cecidistis? Audaces in dominum seruus exanimat? Formidabilis vobis miles videtur, quibus rex caelestis fuit aspernabilis? praesentẽ vnũ haud fertis angelum, quid conditoris vniuersorum claritas, vt vestros ipsa praestringet oculos? Me caelestem operam, quo minus lapidem reuoluam, prohibere atq. inpedire non potestis; & qui

Iohan. 2. tandem totius opificem creaturae templum corporis sui excitare volentem prohibere possitis? opus prohibere non potestis, opifici obuiam ire audeatis? Vos vero state, & quoquo versum intenti oculos circumferte. Non hic mecum Petrus, non quisquis alius piscatorum mortuum

Act. 17. mecum furatur; nec enim vllius eget auxilio Deus, non ullius opera opus est Deo verbo suã ipsius ad resurrectionem. Quae postquam ad custodes, ac Pharisaeos verba fecit Angelus, hosq. humi stratos ac trementes reliquit, conuersus deinde ad mulieres, hilarem se his, ac benignum praebuit, atq. earum animos omni abstersit metu.

Matt. 28 Vos vero, inquit, nihil timueritis; exultate potius atq. gaudete, quae praemio, & corona rem omnino

no dignam praestitistis. Nolite, inquit, timere vos, vnius enim mecum domini estis, eundemq. mecum dominum fertis laudibus. Scio, quia IESVM crucifixum quaeritis. Non IESVM mortuũ dixit, nec enim tunc erat mortuus, sed IESVM crucifixum, id est, eum qui crucis ignominiã contemnens calcauit. Non est hic, non est vbi putatis, non est vbi fuerat positus. Hae vero ad eum. Quid tu ais, angele? Nõ hic est noster dominus? non hic est nostrarum caussa lacrimarum ac luctus? Ergo frustra eum luximus, frustra eidem funebria munera attulimus? Non est, inquis, hic? Alio rursus sceleratissimi ac nequissimi homines eum transtulere; quiq. vitã illi antea, iidem etiam sepulchrum inuiderunt. Non est hic? at vbi sit, iamiamq. nobis vt dicas, quaesimus. Quibus angelus, A uobis tanto opere expetitus vbi sit, vultis scire? Ego vero vobis edisseram. Surrexit sicut dixit. Suo more vere dixit omnia, atq. hoc ipsum nunc verum est, surrexit sicut dixit. Sed quid ego ea, quae omnem orationem sensumq. longe superant, declarem? quo tandem pacto dominicae resurrectionis explicem mysterium? Triduana mors eius mysterium fuit, & eiusdem resurrectio vtiq. mysterium. Quemadmodũ clausis virginitatis ianuis natus est, sic sepulchro etiam clauso resurrexit. vtq. primogenitus e vulua ipse vnigenitus, sic primogenitus ex mortuis Christus extitit. Huius quemadmodum partum matris, sic e sepulchro eiusdem exitum cursumq. oratione complecti nequeo. Cerno oculis resurrectio-

Hebr. 12
Matt 28
Hebr. 1.
1. *Co* 15.
Apoc. 1.

nis locum, in resurrectionem praeterea nihil inquiro. Locum veneror miraculi, etsi modum rationemq. non adsequor miraculi. Quae nimirũ
Matt.28 video, eadem vobis etiam monstro. Venite, & videte locũ, vbi dominus erat positus. Hanc enim ob caussam lapidẽ sustuli, non vti exituro IESV obsequens fores aperirem. namq. omnium ipse
Psal 15. auxilium, meo nihil egebat auxilio. Quippe an-
Esa. 28. tequam lapidem reuoluissem, summus angularis lapis, vt quidem ipse voluit, iam exiluerat. Vos vero vt & locum sciatis, & qui resurrexit, dominũ laudibus concelebretis, Venite, & videte locum vbi positus erat dominus. Pronae in sepulchrum inspicite, ad caelum mox animis vt transferamini. Lacrimis indulgere desinite, viuentẽ in mortuis quaerere desinite, immo vero tripudiantes
Osee. 13. morti conuitiũ facite, ac dicite, Vbi tuus, o mors, stimulus? Vbi tua, inferne, victoria? Et cito euntes
Matt.28 dicite discipulis eius, quia surrexit a mortuis, & ecce praecedet vos in Galilaeam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Cauete vero ne tantum miraculum silentio tegatis. nec enim seruis inpune est, domini reticere miracula. Illae mixto timori gaudio egressae quamprimum e monumento, discipulis eius nuntiatum adcurrere. Has scilicet mulieres ad cursum incitans Spiritus san-
Esa. 27. ctus, per Esaiam prophetam clamabat, Mulieres ab spectaculo venientes venite. non enim populus est habens intellectum. Summa igitur contentione, atq. alacritate currentibus, inter seq. certantib. mulierib. dum earum vnaquaeq. sibi cre-

ditum

ditum euangelium Apoſtolis adferre prior ſtudet,qui reſurrexerat, repente adſtans dominus, angeli verbis ſua nimirum forma ac ſpecie tamquam ſigillo ſignum inpoſuit, & eorum animis quodammodo addens alas,Gaudete vero,inquit, *Matt.28*
damnas Eua iuſtificata eſt. exul Adam reuocatus eſt. fraus ipſa ſublata eſt. ſerpens malus corruit. inmortalitas hominib. propoſita demum apparuit. Quas ob res omnis, feſtos dies agite. Ite, *Ibid.*
nuntiate fratribus meis. Videte quã ſim patiens ipſe, atq. longanimis. fratres appello meos, qui me triſtiſſimo crucis tempore deſeruerunt.Noui *Matt.26*
enim adfectus iniuria longanimis eſſe. noui ferre eos,qui me neſcierunt. noui ſeruorum meorum infirmitatib. aequo animo circumferri. noui peccantium miſerari lacrimas. noui paenitentib. mederi. Ite,nuntiate diſcipulis, vt in Galilaeam veniant,ibiq. me videbunt. Nuntiate fratrib. meis quae vos omnium primae vidiſtis myſteria. Eſtote totius orbis terrae magiſtrorũ magiſtrae. Norit vtiq. qui me negauit Petrus,mulieres etiã *Ibid.*
poſſe me creare apoſtolos. Eant vero in Galilaeam, lacumq. vilem illic videant, vnde ad rationalium piſcationem piſcium eos ſum ipſe piſca- *Matt. 4.*
tus. Haec quidem mulierib. dominus. Idem vero etiamnum baptiſmali in fonte fidelib. adeſt inuiſibilis. Idem recens inluminatos vt amicos *Ioha.15.*
ac fratres oſculatur, eiſq. idem dicit, Gaudete. Idem laetitia,miraq. voluptate corda eorum animoſq. perfundit. Idem ſordentes ſuae gratiae fluentis abluit. Idem regeneratos ſancti Spiritus

inungit vnguento. Idem rursus in altari bonus
Iohan.6. recumbit, ipse cibator & cibus. Idem seruis suis
spiritalem victum praebet. Idem pijs omnibus
Matt.26 dicit, ac fidelibus, Accipite, comedite caelestem
panem. Accipite, bibite lateris mei fontem, haustum quidem semper, nec umquam tamen exhaustum. Saturamini esurientes. inebriamini sitientes, ebrietate caelesti. Verum o caelorum rex, qui
Hebr. 1. sedes ad dexterã maiestatis in altissimis. qui corporis expertium es potestatum dominus. qui vti vis creaturam moderaris. qui genus humanum benigne atq. amanter regis. qui diẽ nobis hunc, celebritatemq. donasti. Nos quoq. sic, vt pecca-
Luc. 7. tricem olim, miserare, neq. persequaris Deus. Immo potius tua freti benignitate, corpus tuum sanctissimũ peccatricib. sumamus manibus, quemadmodum nec peccatricem ipsam quoq. vltus es, quae sanctissimos pedes tuos olim tetigit. Patere quoq. te a nobis teneri indignis, ac pro tua
Luc. 5. bonitate nos etiam iuua, qui publicanos quoq. olim vocasti. Idem in timorem nos tui, tamquam in retia conclude, quemadmodum persecutorẽ
Act. 9. Paulum in apostolatum caelitus expiscatus es. Fac, vt pura omnes conscientia viuificae resurrectionis diem festum peragamus. Etenim tu solus es bonus, ac benignus dominus, teq. vnum decet gloria, atq. imperium, cum purissimo patre tuo, ac viuifico spiritu, nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Sophronius venerabilis monachus, sic enim eum appellat sexta Synodus actione xij. Hierosolymorum postea factus episcopus, circa Heraclij principis tempora omnib. ingenij pietatisq. laudib. floruit. Cuius in sexta, ac posteriore Nicena Synodis frequens, eaq. perhonorifica fit mentio. Hic catholicae fidei fuit propugnator acerrimus, cuius in sancta diptycha nomen propterea relatū est. Extant in sexta Synodo, actione xi. *eius ad Sergium Constantinopolitanum synodica. Quin & synodicorum eius ad Honorium Romanum Pontificem, meminit Photius Constantinopolitanus in bibliotheca. Scripsit idem encomium in sanctos Cyrum & Iohannem, nec non librū de vitis multorum sanctorum virorum. e quibus eius opusculis excerpta quaedam leguntur in secunda Nicena Synodo, actione* iv.

S. PATRIS NOSTRI SOPHRONII EPISCOPI HIEROSOLYMORVM,

IN EXALTATIONEM PRETIOsae, ac viuificae Crucis, & in sanctā Domini Resurrectionem, Oratio.

Achille Statio Lusitano interprete.

RVCIS hoc panegyricum, sollemne. ecquis autem gaudio non exultet? Resurrectionis haec praedicatio. ecquis igitur non arrideat? Nam quae in Caluariae depacta est loco, & vniuersae creaturae dominum si-
Colos. 2. bi adfixum sustinuit, aduersarium nobis chirographum rescidit, nosq. peccati vinculis liberauit. Chirographū, inquam, illū, cui nostrū omnium
Gen. 3. parens Adam Dei praecepta transiliens primus subscripsit, vt cū animi voluptate vitulorū more
Rom. 5. solutis vinculis exultaret. Vbi enim abundauit delictū, superabundauit & gratia Dei. Crux mortis ipsius perniciē depulit, inferni tenebras discus-
Matt. 27 sit, mortuos sepulchris excitauit, &, vt cū prophe-
Apoc. 7. ta loquar, ab omnium ore lacrimas abstersit. Gratiam vero nulli certo heredi, nulli proprie successori, sed omnib. dilargita est hominib. Nec enim proprium est cuiusquam resurrectionis munus, nec ad paucos eius etiā meritum pertinet. Deus enim

enim omni creatura prior, humanam postea carnem adsumpsit, in qua sepulchrum, siue potius resurrectionem condidit. qui priuatim inpartiri gratiam nescit. apud quem non est personarum acceptio. Verus enim omnium Deus ad omnes homines salutis gratiam propagat. Atq. ille quidem imagini suae sic pepercit, vt eam scilicet quam perfectissime instaurans renouaret. Namq. homines terreni omnes ad imaginem Dei facti sunt. Praecesserunt crucis monumenta, ecquis nō se igitur ipse crucifigat? Eum enim verissimum adoratorem agnoscit Deus, qui se ipse mundo demum crucifixerit, idq. rebus ipsis declarat, ac modis omnib. amator crucis esse deprehenditur. Resurrectionis adsunt encaenia, ecquis autem fidelium pulsis procul letalib. passionib. & sumpta quasi animae inmortalitatis veste non etiam renouatur? Namq. animae mors esse altera censetur, altera eius, quod circumfert ipsa, corporis. Et quidem illam peccatum, quemadmodum sedis huius princeps, ac rector ipse Dei frater Iacobus scripsit; hanc autem ipsa elementorum resolutio, ac discessio parit, quibus ex elementis corporis constat substantia. parit etiam animae separatio ipsius atq. excessio, velint, nolint medici, qui vnius modo corporis curationem profitentur, ac promittunt. Namq. homini quod praeceptis diuinis minime paruit, ab eo, qui se creauit, Deo haec omnino poena inrogata est. Crux sublimis tollitur, ecquis autem non etiam mystice sustollitur? Vbi enim redemptor extollitur,

Rom. 2.
Galat. 2.
Ephes. 6.
Colos. 3.
Iacob. 1.

& redemptus propius accedens prosilit, optans videlicet, & saluatori adsociari suo, atq. eius inmortalium bonorum tamquā vindemiam facere. Hodierno die in medium resurrectio procedit, & procedens omnia simul exhilarat. Hodierno die crux apparet, seq. adorantib. munera dilargitur. Hodierno die resurrectio tamquam expanditur, atq. explicatur, & crux ipsa in altum tollitur. Illa quidem interitum, corruptionemq. haec vero daemonū copias concidens, atq. confundens. Illa missa propemodum voce mortem vera morte adfectam, haec per angelos ceteris omnib. artes omnes atq. astus daemonum sublatos perisse penitus clare omnino palamq. pronuntians. Atq. o rem prorsus miram. An mysterium verebor dicere? Nuper resurrectionē crux ipsa praecesserat, nunc autem ducem, & tamquā praecursorē aliquem nacta crux ipsa resurrectionem sequitur. O admirandam vicissitudinem. Experior itaq. hoc etiam loco verum omnino domini dictum. Ecce enim nouissimi fuerunt primi, rursumq. primi fuerunt nouissimi. Quis vicissitudinum atq. alternationum harum caussas explicet? Nec enim, vt in curriculo ac stadio, cursor hic praecucurrit, ille tardus posterior fuit. Quid enim non, vt ante, diuina crux exoriens prior effulsit, sed triduana post illam resurrectio lucem secum ipsa ducens illuxit? Quo itaq. vsi consilio maiores nostri hanc horum vicissitudinem esse voluerint, equidem pro certo quod adfirmem, non habeo. Existimamus autem, atq.

Matt. 20

hanc

hanc coniecturam ipsi facimus, eos qui longinquis e regionib. ad horum inlustrem adorationẽ diuersi veniunt, hoc prius, illud vero posterius vt esset, caussam fuisse. Nimirum vt hi prius gratissimum, clarissimumq. resurrectionis diem festũ postquam egissent, mox beatam crucis exaltationem intuentes, praestantissimo illius comitatu, & tamquam optimo, ac salutari quodam viatico instructi abeant. Terra crux vna comes currat, mari simul etiam nauiget. Eadem vbiq. salutis praemia concedat, reb. omnib. aduersis liberet, ac reipsa demonstret, vniuersum terrarũ orbem summa ipsius ui contineri, crucis esse plena omnia. nullo negotio eandem vbiq. praesentem adesse. difficili rerum statu, ac tempore fideles eadem tuetur atq. conseruat. Praelucet eadem pijs salutis facem praeferens. insidias omnes atq. hostiũ consilia frustratur, ac dissipat. Subsit etiam fortasse alia obscura ratio, quam nouerint, probeq. intellexerint superiores huius ecclesiae magistri. cuius profecto nos, qui minimi omnium sumus, fateri plane ignaros esse, minime pudet. Eius vtinã Dei beneficio nos olim quoq. gnari simus, nihil amplius dubitantes, idq. vestra omnium, qui maxime fideles estis, vtilitatis caussa. Quid vobis igitur his maius sit sollẽnibus? aut qui festos hosce agentes dies non gaudebimus, non exultabimus? Resurrectionis fulgor, lumenq. praeferens crucis adoratio totius nobis salutis trophaea sunt. Haec nos morte, passionib. atq. omni daemonũ iniuria liberatos, ac redemptos ad Deum adduxe

re. tristia atq. acerba omnia dispulere. rerum letissimarum nitorem, faciemq. pulcherrimam nobis ostenderunt, & quodammodo explicarunt. An non vitae parens resurrectio nobis ad inmortalem vitam benigne aditum patefecit? An non libertatem, & passionis omnis inmunitatem nobis crucis ipsius peperit exaltatio? Quae profecto eadem nos Deo familiares etiam fecerunt, cuius familiaritatis caussa natus, ac nobis omnibus exortus adfulsit Deus. Festorum igitur horum vim mysticam non ignorantes, vtpote quae nos & acceptorum beneficiorum admonent, & cur instituta sint ipsa, declarant, sic in his quoq. celebrandis, & colendis nos geramus ipsi, quemadmodum celebrari se, coliq. eadem postulant. non
Rom.13. cubilib. & impudicitiis, non contentionis studio, non rebus alijs deniq. quorum numerum, ac nomina prudens supprimo. Audacter dicam fratres verissimi, & eiusdem nobiscum fidei coheredes, quiq. spirituales hos * ipsos fetus vna etiam locupletastis, eum qui se celebrare sic & colere voluerit, non modo hi videre non sustinent, sed auersantur etiam, exosumq. habent, indigne, minimeq. vt decuit, secum versantem, odiosa atq. indigna omnia perpetrantem. Quamobrem moneo, atq. hortor ea vos odisse, atq. auersari, quae vestra quoq. oderunt sacra; amare uero illa, atq. agere quae placere isdem etiam intellegimus. placere autem, & voluptatē adferre solent quaecumq. facienti sunt etiam salutaria, quaecumq. ad uitam ducunt aeternam. Non ne ad nos haec vitam

** idest dies eosdē singulis redeūtes annis.*

vitam ſine fine, ſine occaſu lumen ab ipſo vſq.
Chriſto promicantia miro quodã ſplendore pro-
pagarunt? Ergo cum eorum viuendi ratione no-
ſtram quoq. commutemus, vitamq. priſtinã tur-
pem vtiq. ac nocentem vertentes in melius, noui-
tate vitae placeamus. An non vitae nobis heredi-
tatem reſurrectio attulit? An non hominem vete- *Ephes.* 4
rem crux ipſa crucifixit? Ergo vitam amemus no- *Colos.* 3.
uam. Qua fiet, vt non ſolum verbis amici ſimus, *Rom.* 6.
ſed etiam ipſius maxime familiares myſtae. Si-
uero crucem etiam ipſam amplectimur, quid
ni paſſiones quoq. cum membris ipſis crucifigi-
mus, vt vna cum Paullo clamemus etiã ipſi, Chri- *Gal.* 2.
ſto confixus ſum cruci. viuo autem iam non ego,
viuit vero in me Chriſtus? Si ſe igitur in ijs Chri-
ſtus viuere teſtatur, qui ſe mundo ipſi crucifixe-
runt, quiq. terrena membra, vt idem Paullus cla- *Colos.* 3.
riſſime teſtatur, mortificauerunt, quid ni eadem
omnes facimus, nullumq. non membrum terre-
num mortificamus, prauos ſcilicet animi motus,
prauam concupiſcentiam, ceteraq. hoc ipſo de
numero, ac genere mala? Nimirũ in nobis Chri-
ſtus vt viuat, vitamq. donet ſenectutis neſciam.
Cum omnib. igitur pacem ſequamur, qua cum *Rom.* 12.
nobis pariter ſanctificationẽ paremus. ſine quib.
dominũ quiſquam, eodem Paullo teſte, numquã *Heb.* 12.
videbit. Quam ob cauſſam vtiq. pax etiam Chri-
ſtus dicitur. Ipſe enim, inquit, eſt pax noſtra. San- *Ephes.* 2
ctificatio etiam idem dictus eſt. Pax, vtpote qui 1. *Cor.* 1.
pacis alumnam concordiam nobis attulit, terre-
nis vniens aptansq. caeleſtia, & ex utriſq. vnum *Ephes.* 2
eundemq.

eundemq. conuentum atq. ecclesiam faciens. Idem sanctificatio,ac redemptio dicitur. Namq. praeter superiora illa etiam hoc audit,vtpote qui captiuorum omnium nostrum redemptor extitit. Neq. vero tantum nos a daemonib. ipsis,prauisq. animi motib. liberauit, sed diuinam quoq. sanctificationem nobis inseuit. quae, si me quidē auditis,omni studio,animiq. contentione sectabimur, quaeremus,rapiemus, vt hac pulcherrima beatissimaq. copulatione apti coniunctiq. Christo cohaereamus. Etenim sic ad se accedentē sua ipsum bonitate ac beatitudine minime prohibet. Age igitur, properemus, atq. hunc nobis cum Christo quasi concentū comparemus. quo nihil est profecto praestantius.vtq. in nobis Christus ipse viuat,quouis pretio nihil cunctati mercemur,atq. curemus.quo nihil est omnino firmius ac stabilius . vt his hic partis diuitiis, caelesti quoq. regno,aeterna inuenta vita,perfruamur,in eodem Christo,& saluatore nostro.cum quo patri,vnaq. cum spiritu sancto gloria,nunc, & semper,& in saecula saeculorum. Amen.

S. PA-

S. PATRIS NOSTRI CYRILLI ALEXANDRINI ARCHIEPISCOPI ORATIO

IN PARABOLAM VINEAE, *Simile factum est regnum caelorum homini patrisfamilias, &c.* Matt. 20

Achille Statio Lusitano interprete.

VDISTI, dilectissime, euangelicam domini parabolam; audi uero nunc etiam, quam quidem adferre potuimus, eiusdem interpretationem. Magnae huius domus paterfamilias est dominus Deus. Est enim mundus ipse domus, cuius dominus is, qui eum condidit, Deus. Vinea vero eius, natura humana; operarij vineae ipsius, sancti nimirum quicumq. saluti hominum studentes inseruierunt. Hora prima, idest tempus, quo Abel, Enoch, Noë, ceteriq. eorum suppares aetatũ fuere. Namq. hae vineae ipsius primae operae; siquidem Noë primus vineam posuit. Gen. 9. Vides ne, quemadmodum hic operarius vineam coluit? Intellegens igitur intellege. sunt enim verba spiritalia. Ergo hi in tertiam vsq. horam fecerunt opus. Hora post tertia Abraham, Isaac, & Iacob patrum successerunt aetates. Etenim salutis nostrae hi quoq. operarij; qui quod tres numero fuerunt, in sextam vsq. horam nauauerunt operam suam. Quod deinde tempus

pus horam sextam sequitur, ipse hic adeo meridies est, cum videlicet orbem terrae sol inlustrat maxime; id est vero tempus legis, cum vere omnino verum ipsum lumen Deus noster humanum
*Psal.*18. genus inluminauit. Praeceptum enim domini lucidum inluminans oculos. Et rursus. Quoniam lux mandata tua. Sexta post hora reliquus deinde dies medius. Interiectis enim temporibus inter initium creationis, finesq. saeculorum, tum scilicet de die medio Moses & Aarō missi. Namq. secundum legem cultus Dei ad octauam vsq. horam pertinuit. Nona hora successit aetas ea, quae spiritum Dei ferentes prophetas tulit. Namq. hi tamquam operarij boni a patrefamilias quoq. missi sunt, vt animae nostrae vineam in decimam vsq. horam colerent. Decimam horam vnigeniti vndecima hora aduentus excepit. Nouissimis
1.*Petr.*1 enim temporibus in consummatione saeculorū
Hebr. 9. venit ad nos filius Dei, Deus verbum. Quemadmodum autem ab vndecima in duodecimā vsq. horam reliqua est vna hora nouissima; sic ab aduentu domini in consummationem vsq. ipsam reliqua vna hora est. Iohannem dicentem audi.
1.*Ioh.*2. Filioli, nouissima hora est. Quia vero vineae paterfamilias vndecima hora cum exisset, inuentos conduxit otiosos; qui tandem sunt otiosi hi? nimirum nos, ex gentibus. Otiosi enim eramus, ac va-
*Matt.*20 cui Dei notitia, recteq. factis. Et ait illis, Quid statis hic tota die otiosi? Totam diem tempus omne scilicet inter creationem aduentumq. domini interiectum significans. Ad id enim tempus otiosae
plane

plane gentes, Dei prorsus ignarae. Quia nemo, *Ibid.*
inquiunt,nos conduxit. Bonae omnino gentium mentes,neq. enim eas quisquam conduxerat,nulla lex,nulli prophetae. Vnum enim ad Israhel, non ad gentes illi missi fuerant. Non iniuria igitur dicunt, Quia nemo nos conduxit. Bonus autem paterfamilias,Ite & uos,inquit, in vineā me- *Ibid.*
am faciundi caussa operis,& quod iustum fuerit dabo vobis. Otiosi olim fuerunt operarij, nunc autem opus diligenter facit ecclesia. Opus facit chorus apostolorum, martyrum, ascetarum, solitariorum,virginum sacrarum,cōtinētium,honestorum coniugum. Vnum omnino denarium, sed dignum tamen,& quantiuis pretij, accepit ecclesia. Potest enim quis breui tempore inpensa opera,vnius horae,perinde opus adferre,ac si mane opus facere coepisset. Latro hora vna audiuit, *Luc. 23.*
Hodie mecum eris in paradiso. Sed quid illi porro dicant,audiamus. Nos qui portauimus pon- *Matt. 20*
dus,& aestum diei. Vere hoc dicunt. neq. enim sub lege hi legalis iugi portauerant pondus, sed opere tamen pares illis fuerunt. Amice, inquit, *Ibid.*
non facio tibi iniuriam. Nullam omnino facit iniuriam iudex iustitiae.Illud vero,Volo huic da- *Psal. 74.*
re,sicut & tibi; caue putes ad acceptionem pertinere personarum, vel gratiae datam mercedem; sed ita intellege,atq. in eam partem potius accipe. quandoquidē quidquid facimus, quidquid elaboramus, nihil omnino per se dignum facimus; omnis enim iustitia hominis quasi pannus *Esa. 64.*
menstruatae; totum hoc ipsum gratiam vocauit.
quemadmodum

Rom.3. quemadmodum Paulus ait, Iustificati gratis ipsi-
Ephes.2 us gratia,& non ex operibus,vt ne quis glorietur.
Dei enim donum. Non quasi nihil agamus ipsi,
sed quia nihil pro dignitate facimus. Cum enim,
Luc.17. inquit,feceritis haec omnia,dicite quoniam ser-
ui inutiles sumus. quod debuimus facere, feci-
mus. Panem itaq. pauperi praebes, & regni Dei
Matt.20 hereditatem cernis. Iam ne vides illud,Volo da-
re? Illudvero alterum, An oculus tuus nequam
est, quia ego bonus sum? Non dixit, Numquid
mali sancti? Verum,Numquid mali estis? Omni-
no enim bonus ex bono. Nec par etiam operi
merces.Tantulum enim opus, merces vero mul-
Matt.10 ta. Calice frigidae sitientem potasti, percipis au-
1.Cor.2. tem quae oculus non vidit,auris nō audiuit.Non
Matt.20 ne vides,vt bonus est? Illud vero, Incipiens a no-
Matt.19 uissimis vsq. ad primos; quoniam scilicet erunt
Osee. 2. primi nouissimi. Et, Vocabo nō populum meum
Rom.9. populum meum. Et alibi, Cum plenitudo gen-
& 11. tium introierit,tunc & omnis Israhel saluabitur,
in IESV Christo domino nostro, cui gloria, &
imperium in saecula saeculorum, Amen.

MARCIANI BETHLEEMITAE FRAGMENTVM, VT EST IN VETERI LIBRO ACHILLIS STATII LVSITANI.

Eodem interprete.

VEMADMODVM corporis adflictiones aliæ in superficie exstantes facile cerni possunt, eoq. facilem curationem admittunt, nec incertam medentis manũ faciunt; aliae intimae ac penitus abditae doloris & molestiae plus exhibent, nec curari facile possunt; sic peccatorum passiones quoq. quibus caro uicta succubuit, non obscurum vtiq. ruborem adferunt, excidiq. cum possint, tolluntur facile, condonanturq. ac paenitentiae locum relinquunt. Verũ animi ipsius morbi grauiores sunt, nec depelli facile possunt, quos suo quisq. consilio retinet, nec confessionis modum rationemq. recipit. Quis enim vel mente mala praeditum, vel inuidum, vel fraudulentum, vel inanis gloriae cupidum, vel elati animi seipsum accusat? Quo factum est, vt quae minime obscura sunt vitia, littera prohibuerit, videlicet, Non occides, & cetera. *Exod. 20* At quae reliqua sunt, spiritus prohibuit illis verbis, Lauamini, mundi estote, auferte nequitias de animabus vestris. *Esa. 1.* Namq. peccatorũ sunt loci tres. aut enim in saecularibus insunt peccata, cuiusmodi sunt publicani; aut in carnalibus, cuius

cuius generis sunt adulteri; aut in animis insunt ipsis hominū, quales sunt Pharisaei, quiq. prauo animo quiduis agunt. Quo fit vt difficiliores sint animi morbi. Saecularia enim, & carnalia peccata aliunde accedunt, excidiq. possunt, quare & paenitentiae rationē admittunt; animi vero morbi proficiscuntur intrinsecus, corde nimirū atq. animo nati, & idcirco vix curari, aut ne curari quidem possunt, quippe qui mentem animumq. corrumpunt, indidemq. tamquam ab radice pullulant.

FINIS.

ROMAE
EXCVDEBAT. FRANCISCVS
ZANNETTVS. ANNO
cIɔ. Iɔ. LXXVIII.